

วารสาร วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ เดือน เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๘

ຄານສົກລະນະທຳໝັ້ນ

ມັດ ៥ ມັນດີ ១

ເຖິງນະບາຍນ - ປຶກນະບາຍນ ແກສະກົດ

ຈຳນວນມັນຍ ១០០ ເລັນ

ເຈົ້າຂອງ

ບາງວິກາຍເສຍຮາຊກູງວິໄລຍວລົງກຽນ

ໃນພະບານຮາຊປັກນິກ

ຄໍາເນີນກາຣໄຍ

ລານາກີລປົວທັນທອຮນ

ບາງວິກາຍເສຍຮາຊກູງວິໄລຍວລົງກຽນ

ໃນພະບານຮາຊປັກນິກ

ຄລະກີກີ່ປະກາ

ຮ.ຄ.ຮ.ສມບັດ ຄະສິກົງ

ຜູ້ກ່ຽວກຸມວຸດີ

ຮອງຄາສຕາຈາກຢ່ສົນຄົດ ອຸໂນທີມ

ວາຈາຮຍ ດຣ.ຈຸກນາສ ບ້ວປະສິກົງ

ວາຈາຮຍນິກູ່ຍາ ສູວັດທະນີພົມ

ພິມພົດ-ຕຽວຈານ

ບາງນັນກີການຕ ບຸດທະສ

ບາງສາວນັນກູງຕ ອ່ວນສໍາສັກ

ບາງສາວບັງຈຸພຣ ວະໂນດາຍ

ນຽມຍາສືກາ

ຝູ້ເຫັນກາສຕາຈາກຢຍ ດຣ.ວິໄທພຣ ພິເນຍກຸລ

ພິມພົດ

ບຣີຫັກ ເກີຍນວັດນາພຣີນກົດົງ ຈຳກັດ

ສັນຫຼຸບ

១. ວິດີມສົລົມແຫ່ງນຄຮລວງເວີຍຈັນກົນ ສປປ.ລາວ

၁

២. ຕາມຮອຍພະກູມົນກົດ ສູກາຮປັນດິນໃໝ່ເປັນເຈັນ

၂၂

៣. ຄຳພູດໃນຍຸດ 4G

၃၇

៤. ນາງຍາກໄທຍ ຄວາມຈົດຈາມກາງວັດນຮຣມ

၄၇

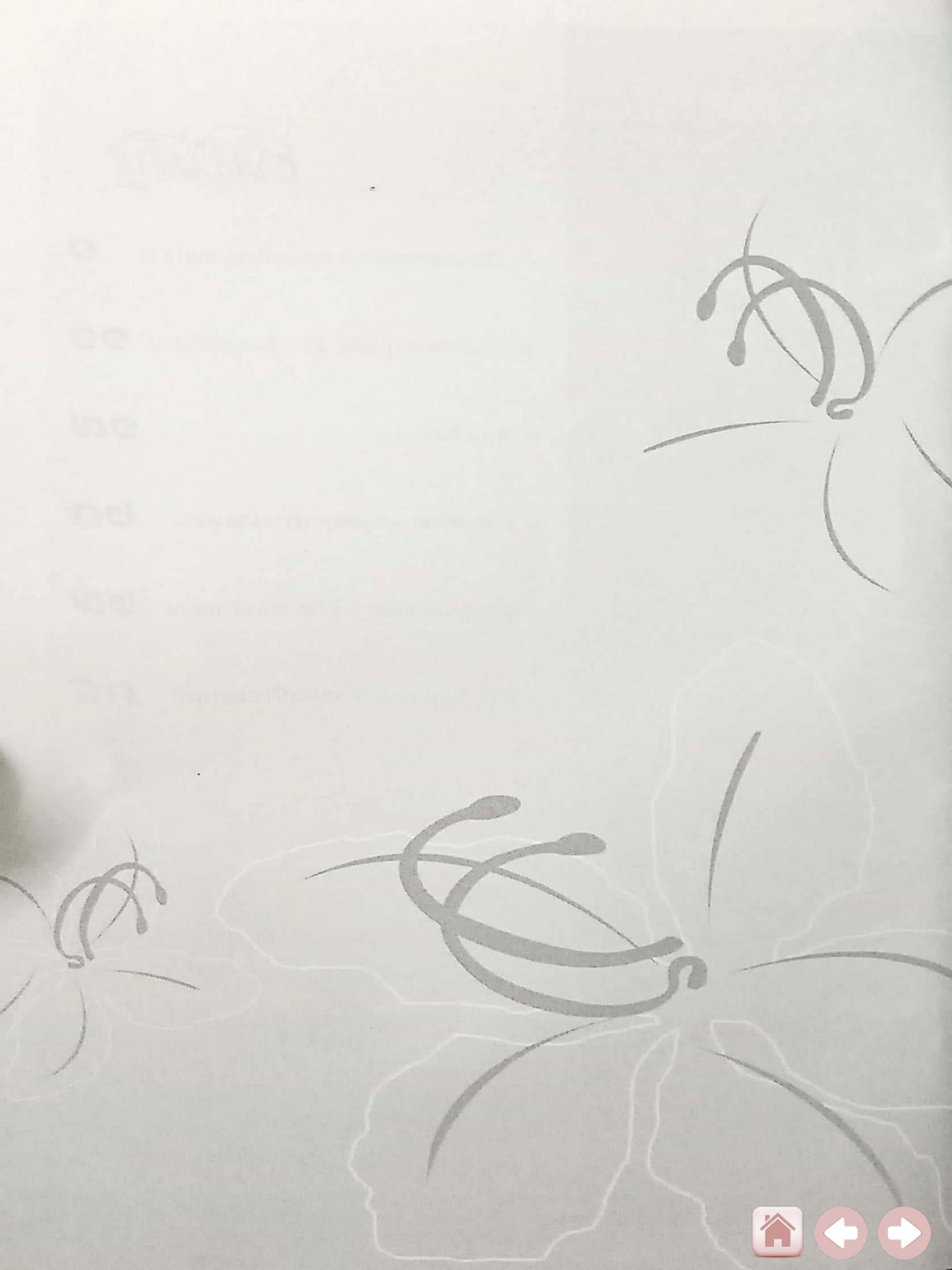
៥. ເຮັນຮັວງດີເພວເພຍງ ຈາກ ເສົກໄຮ່ນາສົວນພສມ

၅၉

៦. ເນື້ອໜາເຮືອງຮາວຂອງທັກນົນສົລປີໄທຍໃນກາຄີຕ

၆၅

คำนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเป็นมาของวิถีชีวิต เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จึงต้องมีการศึกษา และถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า ควรแก่การอนุรักษ์ให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

สำนักศิลปวัฒนธรรม ได้เห็นความสำคัญของการเผยแพร่แนวคิดต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรม จึงได้จัดทำวารสารขึ้น ขอขอบคุณนักวิจัย คณาจารย์ และนักวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สนับสนุนบทความนำเสนอในครั้งนี้ หวังว่า วารสารวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คงเป็นประโยชน์แก่เยาวชนและสังคมสืบต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชาสิทธิ์)

อธิการบดี

ຂໍ້ມູນອະຫິດ

ວາງສາຮວັດນະຮົມແລະກູມືບ້າຍໝາທົ່ວໂລ່ນ ມາຮວັດນະຮົມແລະກູມືບ້າຍໝາທົ່ວໂລ່ນ ໃນພະບານມາຮົມປັກົມກົງ ມີວັດຖຸປະສົງຄໍ
ເພື່ອເປັນການສັງເສົາ ອຸ່ນຮັກສີ ພຶ້ນງູ້ ເພື່ອແກ່ວັດນະຮົມ ແລະກູມືບ້າຍໝາທົ່ວໂລ່ນ ໃນຫຼາກຫລາຍຮູບແບບກົຈກຣມຂອງມຸຊຸຍ
ໂຄຮງສ້າງເຊີ່ງສັງລັກຂົດ ວິຄີກາຮົມດໍາເນີນຫີວີຕ ສ້າວນເປັນພຸດີກຣມ ແລະສິ່ງທີ່ຄົນໃນທົ່ວໂລ່ນນີ້ ຖ້າ ສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍການເຮັຍນີ້
ຊາກກັນແລະກັນ ແລະຮ່ວມເຂົ້ອງຢູ່ແນ່ຮູ່ຂອງພວກຕະ ວັດນະຮົມສ່ວນທີ່ໄຟ ສາມາດແສດດອກຝ່າຍຄົວຕົວ ວຽກການມ
ປະຕິມາກຣມ ກາຮລະຄຣ ແລະກາພຍນຕ໌ ນາງຄັ້ງມີຜູກລ່າວວ່າວັດນະຮົມຄື່ອງເຮົ່ອງທີ່ວ່າດ້ວຍການບັນຍາແລະສິນຄ້າ ຂຶ້ນເຫັນໄດ້ຈາກ
ສິນຄ້າປະຈຳທີ່ນີ້ເອງ ວາງສາຮວັດນັ້ນ ເປັນດັບທີ່ ១ ເດືອນເມພາຍ ២៥៥៥ - ມີຖຸນາຍ ២៥៥៥ ຂອງປີກີ່ ៥
ທີ່ກອງບຣະນາທິການໄດ້ຕັດເລືອກທັກຄວາມທີ່ນ່າສັນໃຈຫລາຍບໍາຄວາມທີ່ພິມພົມແພຣ່ສູ່ສາຮານເຊັນ ກອງບຣະນາທິການຂອງຂອບ
ພະຄຸນຜູ້ເຂີຍນຸ່າກ່າວນແລະຜູ້ທັງຄຸນດູ້ນີ້ທີ່ໄດ້ພິຈານາກລັ້ນກຣອງນທກວາມຕ່າງ ຖ້າຢູ່ໃຫ້ວາງສາຮວັດນະຮົມແລະກູມືບ້າຍໝາ
ທົ່ວໂລ່ນ ມາຮວັດນະຮົມແລະກູມືບ້າຍໝາທົ່ວໂລ່ນ ໃນພະບານມາຮົມປັກົມກົງ ເປັນວາງສາທີ່ມີຄຸນກາພ ມີຄວາມສມບູຮົມນີ້ມາກຍິ່ງຂຶ້ນ
ແລະຂອງຂອບພະຄຸນຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໃນການ ຈັດກໍາວາງສາຮວັດນັ້ນຖຸກທ່ານ ກອງບຣະນາທິການຮັງເປັນຍ່າງຍິ່ງວ່າວາງສາຮວັດນັ້ນ
ຈະເປັນປະໂຍ່ນ ມີຄຸນຄ່າຕ່ອງຜູ້ອ່ານ ແລະສັ່ງຄມສືບໄປ

ນາງ ດິຈິຕິພະ ພິມງູດ.

ຜູ້ຂ້າຍຄາສຕາຈາກຍົດ ດຣ.ອຸຩດິພະ ພິມງູດ
ຜູ້ຂ້າຍອອກການບົດ

ວິຄົ້ມສຸລິມແຫ່ງ

ແຄຣ່ລວງເວີຍງຈັນທນໍ ສປປ.ລາວ

ເຮືອບເຮືອງໂດຍ

ນາງສາວນຸ້ງຍາຍາດີ ມະມີງ ນັກສຶກຂາສາຂາວິຊາການພັດນາໜຸ່ມໝານ ຄະນະມຸນຸ່ຍຄາສົດຖະແລະສັງຄົມຄາສົດ
ມາຮວັດທາລີຍຮາຊກັງວາໄລຍອລົງກຣົນ ໃນພະບານມາຮູ້ປັດມົກ

ອາຈາຣຍ໌ ດຣ.ສມທອງ ບຽງຈົດທານທີ່ ສາຂາວິຊາການພັດນາໜຸ່ມໝານ ຄະນະມຸນຸ່ຍຄາສົດຖະແລະສັງຄົມຄາສົດ
ມາຮວັດທາລີຍຮາຊກັງວາໄລຍອລົງກຣົນ ໃນພະບານມາຮູ້ປັດມົກ

ດ້ານໍາ

ຄໍາກ່າວທີ່ວ່າ ສາສນາ ໄນມີພຣມແດນຂວາງກັນ
ຈິຕົກຮ້າຂອງມຸນຸ່ຍທີ່ກ້ອງໜ້າໃນໂລກໄດ້ ເປັນຄໍາກ່າວທີ່
ສະກັນນຶ່ງຮັບຄວາມເຂົ້າຄວາມຮ້າຂອງຄົນແມ່ຍູ້ກ່າມກລາງ
ຄວາມແປລາແຍກຂອງສັງຄົມ ວັດນໜຮຣມ ກາຣເມືອງ ເສຣ່ຈູກືຈ
ກີດາມ ເພົະສາສນາເປັນໜັກແກ່ເຫດຸພລທີ່ຢືດໂຍງຄວາມເຂົ້າ
ຄວາມຮ້າຂອງຜູ້ຄົນໄດ້ອູ້ງວ່າມກັນຍ່າງສັນຕິໄດ້ອ່າງ
ແທ້ຈິງ

ດ້ວຍຄວາມສຳຄັງດັ່ງທີ່ເຕັກ່າວ ຄະນະມຸນຸ່ຍຄາສົດ
ແລະສັງຄົມຄາສົດ ມາຮວັດທາລີຍຮາຊກັງວາໄລຍອລົງກຣົນ
ໃນພະບານມາຮູ້ປັດມົກ ຈຶ່ງໄດ້ຈັດໄໝມີໂຄຮກການພັດນາທັກຍກາພ
ນັກສຶກຂາສຸກາເຮັນຮູ້ປະເມັນອາເຊີຍ ໃນປະເທິන
ກາຣອບຮມເຊີງປົງປົງບັດກາຣຝລິຕິສື່ອເພື່ອການສຶກຂາເຮັນຮູ້
ວັດນໜຮຣມອາເຊີຍ (ສປປ.ລາວ) ຮະຫວ່າງວັນທີ ២ - ៥
ເມນາຍນ ພ.ສ.២៥៥៥ ໂດຍມີວັດຖຸປະສົງກົດ
ເພື່ອໃຫ້ນັກສຶກຂາ
ໄດ້ມີໂຄກສຶກຂາວິທີ່ສືວິດ ແລະວັດນໜຮຣມຂອງໜັນຫຼາດລາວ
ຮ່ວມນຶ່ງການພັດນາທັກໝະດ້ານກາຣຝລິຕິສື່ອ ເພື່ອການສຶກຂາ
ເຮັນຮູ້ວັດນໜຮຣມອາເຊີຍ ແລະການນຳເສັນອາເຊີງວິຊາກາຣ
ໜຶ່ງສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄຮກນັ້ນ ນັກສຶກຂາໄດ້ກາຣຝລິຕິພື້ນທີ່
ເພື່ອສຶກຂາວິທີ່ສືວິດຄວາມເປັນອູ້ງພື້ນອົງມຸສລິມໃນຝຣ່ລວງ
ເວີຍຈັນທນໍ ວ່າມີຄວາມເປັນອູ້ງທີ່ຍັງດຳຮັງຄອງອັດລັກໝົດແກ່
ວິຖົມສຸລິມຍ່າງເໜີຍແນ່ນໄວ້ເດືອຍ່າງນ່າສັນໃຈ

ອຍ່າງໄຮັກດີ ຜູ້ເຮືອບເຮືອງມີຄວາມປະສົງກົດຕ້ອງກາຣ
ອົບນໍາຍ ແລະນຳເສັນອາເຊີງຮາວວິທີ່ມຸສລິມແຫ່ງຝຣ່ລວງ
ເວີຍຈັນທນໍ ສປປ.ລາວ ນັ້ນເປັນອຍ່າງໄຮ ເພົະເຫດຸໄດ້
ໂດຍຂ້ອມູລຸທີ່ຖຸກນຳເສັນອິດມາຈາກການສັມກາຊົດ ກາຣສັງເກດ
ແລະກາເສັນຄັນຂ້ອມູລຸເຊີງເກົກສາຮາ ແລະເພື່ອລົງຮາຍລະເວີດ
ຖື່ງເຮືອງຮາວວິທີ່ມຸສລິມແກ່ເວີຍຈັນທນໍ ຜູ້ເຮືອບເຮືອງຂອນໍາ
ເສັນຂ້ອມູລຸພື້ນຮູ້ນປະເທດສາຫະລະຮັກສູ່ປະຊາບໃປໄຕຍ
ປະເທດລາວ (ສປປ.ລາວ) ທີ່ນ່າສັນໃຈປະກອບກາຣອົບນໍາຍ
ຕາມລຳດັບ

ຂ້ອມູລຸພື້ນຮູ້ນປະເທດ

ສປປ.ລາວ ຕັ້ງອູ້ກາງທີ່ກໍ່ເກີນຂອງກຸມົມກາຄເອເຊີຍ
ຕະວັນອອກເດີຍໄດ້ ທີ່ກໍ່ເກີນອົດຕິກັບຈື່ນ ທີ່ກົດຕະວັນຕກ
ຕິດກັບເມີນມາຮູ້ປະເທດໄຫຍ້ ສ່ວນທີ່ກົດຕະວັນອອກຕິດກັບເວີດນາມ
ແລະທີ່ໄດ້ຕິດກັບກົມພູ້າ ເປັນປະເທດເຕີຍວິນກຸມົມກາຄທີ່ໄມ້ມີ
ທາງອອກສູ່ທະເລ ມີພື້ນທີ່ ២៣៦,៨៨០ ຕາຮາງກີໂລເມືຕຣ
(ປະມານຄົ່ງທີ່ນຶ່ງຂອງປະເທດໄຫຍ້) ເມືອງຫລວງ ຄື່ອ
ຝຣ່ລວງເວີຍຈັນທນໍ (Vientiane) ສປປ.ລາວ ມີປະເທດ
៦.៧៧ ລ້ານຄນ ການຊາຍການ ຄື່ອ ການຊາຍລາວ ແລະສາສນາ
ສ່ວນໃຫຍ່ນັບຄືອສາສນາພຸຖນ (ເຄຣວາກ) ອ້ອຍລະ ៧៥ ນັບຄືອ
ຄວາມເຂົ້າທົ່ວເລີນ ອ້ອຍລະ ១៦ - ១៧ ແລະນັບຄືອສາສນາຄຣິສຕ
ຮ້ອຍລະ ៤ ປັຈຈຸບັນປະມຸນຫີ່ອເຮີກວ່າປະເທດໄຫຍ້

สปป.ลาว (President of the Lao PDR) ได้แก่ ท่านพันเอก บุญยัง วงศ์จิต ส่วนผู้นำคณารัฐบาล คือ นายกรัฐมนตรี ดร.ทองลุน สีสุลิด

สปป.ลาว ระบบการปกครองภายใต้ระบบสังคมนิยม โดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ลักษณะการปกครองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๖ แขวง (จังหวัด) และ ๑ เขตปกครองพิเศษ คือ นครหลวงเวียงจันทน์ โดยมีเมืองเป็นหน่วยย่อย และกำหนดให้วันที่ ๒ ธันวาคม เป็นวันชาติ มีหน่วยเงินตราเรียกว่า เงินกີບ (๒៥๐ กີບ : ๑ บาท / มีนาคม ๒๕๔๘) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ๑.๗ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มีรายได้ประชาดิตต่อหัว ๑,๖๙๗ ดอลลาร์สหรัฐ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๗.๔ สินค้านำเข้า สำคัญ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และส่วนประกอบเครื่องจักรกลเหล็ก สินค้าส่งออกสำคัญ ประกอบด้วย สินแร่ เช่นโลหะ ไม้ชุง ไม้แปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ทำการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการค้ากับไทย เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๘๓ (ครบรอบ ๖๕ ปี ในปี ๒๕๔๘) ที่มา <http://www.eastasiawatch.in.th> (สืบค้น วันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘)

ภูมิหลังมุสลิมในเวียงจันทน์

ประเทศไทยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศหนึ่งในหินที่มีภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีลักษณะเด่นคือเชิงพหุวัฒนธรรม เนื่องจากประชาชนมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบไปด้วย ๔๙ ชนเผ่า ในแต่ละชนเผ่ามีขนบความเชื่อ ภาษาพูด อาหาร และต่างวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไป ยกเว้นภาษา สื่อสารใช้ภาษาลาวเป็นภาษาราชการ สังคมการผลิตส่วนใหญ่ยังคงใช้พากย์กรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย แต่ให้ความสำคัญกับมิตรเพื่อนบ้าน ภูมิปัญญาและมีความมุ่งมั่นในการรักษาภูมิปัญญาไว้ให้คงอยู่

ความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ดังที่กล่าวไว้แล้ว ยังพบว่า มีประชาชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ กลับมีวิถีการดำรงชีวิต โดยเฉพาะเรื่อง ขนบความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ ในนครหลวงเวียงจันทน์ คือ เป็นกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ต่างเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานดำรงอัตลักษณ์ภายใต้หลักการอิสลามที่เคร่งครัด คือ อะลาด ละหาร ซึ่งในหลักการดังกล่าว นับว่า ยุชุป กอรูญอวี (๒๕๔๔ น. ๒๙) ได้อธิบายความหมายไว้อย่างน่าสนใจว่า อะลาด คือ สิ่งที่ถูกอนุรักษ์โดยไม่มีข้อจำกัด และการกระทำที่อัลลอห์ ผู้อุลลักษณ์ หมายความว่า ความงามของอุณหภูมิ ละหาร คือ สิ่งที่อัลลอห์ผู้อุลลักษณ์ หมายความว่า ความงามของห้ามโดยเด็ดขาด โครงสร้างที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับมันจะต้องได้รับโทษจากอัลลอห์ ในโลกหน้าเข่นเดียวกัน กับการลงโทษทางกฎหมายในโลกนี้ด้วย

หากลงรายละเอียดเรื่องราวเนื้อสำคัญสำหรับกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลาม และการตั้งถิ่นฐานในนครหลวงเวียงจันทน์ พบว่า มีข้อมูลเชิงเอกสารสำหรับการสืบค้นน้อยมาก ซึ่งผู้เรียนเรึงจึงใช้วิธีการลงสัมภาษณ์ โถะอิหม่าม มัสยิดญา米อ หรือมัสยิดยาเมี้ยะ และการสังเกตประกอบการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลที่มีความสำคัญได้ดังนี้

ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ มีวัฒนธรรมของตนเองตามชาติพันธุ์ที่หลักแหลม โดยชุมชนมุสลิมที่ใหญ่สุดเป็นลูกหลานของชาวมิห (Tamils) จากอินเดียตอนใต้ที่เดินทางเข้าสู่ลาวผ่านทางเวียดนาม ในยุคเป็นอาณาจักรของฝรั่งเศส นอกจากนี้ยังมีบางส่วน มีเชื้อสายจากพวก (Legionnaires) หรือทหารของฝรั่งเศส มาจากอาณาจักรอีน ๔ ในแอฟริกาเหนือ นอกจากนั้น ก็ยังมีบางส่วนที่อพยพมาจากปากีสถานและบังคลาเทศ มัสยิดเก่าแก่สุดและเป็นที่รู้จักดีคือ มัสยิดญา米อ (Jama Mosque) อิหม่ามของมัสยิดคือ หัวเรือมอลวี กะมูลุดีนฟู๊

ซึ่งอยู่มาจากเมืองมัธราฐ (Chennai) ในอินเดีย ซึ่งชุมชนมุสลิมกลุ่มนี้เป็นประชากรจำนวน ๕๐๐ คน และมีชุมชนมุสลิมเล็กๆ ในนครเวียงจันทน์อีกกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวจาม (Champa) ที่ลี้ภัยสองครั้งจากกัมพูชาในปี พ.ศ.๒๕๑๙ ชุมชนมุสลิมเชื้อสายจามแห่งนี้มีขนาดเล็กมีประชากรประมาณ ๒๐๐ คน และเกิดขึ้นทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตจันทะบูลี (Chantabouli) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของใจกลางนครหลวงเวียงจันทน์ พวกรเข้าให้สร้างมัสยิดของตัวเองขึ้นเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ.๒๕๑๙ เรียกว่ามัสยิดอัซฮาเร (Azhar Mosque) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ามัสยิดกัมพูชา อิหม่ามมัสยิด คือ อิหม่ามมุชา อนุบัตร ซึ่งถือเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของบรรดาชาวลาว เชื้อสายจามที่มีผู้คนเนบถือมากสุดในชุมชนมุสลิมแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ Web Side <http://muslimchiangmai.net> (สืบต้นวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘)

อย่างไรก็ตี ใน Web Side <http://muslimchiangmai.net> ตั้งกล่าว ยังให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า การดำรงชีวิตของชาวลาวมุสลิมส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอ ด้าย ทำการประมง หรือจำหน่ายเนื้อ (ยาลาส) สำหรับร้านอาหารมีหลากหลายรูปแบบของชุมชนมุสลิมจากแหล่งอาหาร เช่น กุ้งสด (coucous) และ เคบับ (kebabs) นอกจากนี้ ยังมีมุสลิมขนาดเล็กอีกส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูเขาของลาว เป็นชาวจีนมุสลิมที่อพยพมาจากการค้าขาย ประเทศสารานุรักษ์ประชานเจน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมระหว่างทุ่นเข้าต่างๆ ตามแนวโน้ม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานและอยู่อาศัยในเมืองหลวงเวียงจันทน์ นั้น มีภูมิหลังแบ่งออกได้ ๒ ช่วงเวลา คือ

๑. มุสลิมที่อพยพเข้ามาในนครหลวงเวียงจันทน์ ในยุคอาณาจักรอยุธยาและกัมพูชา

อินเดียตอนใต้ ปักษ์สถาน บังคลาเทศ และทั่วราชอาณาจักรอินเดีย ที่มีประชากรจำนวน ๕๐๐ คน

๒. มุสลิมชาวจาม ในประเทศไทยกัมพูชา ได้ลี้ภัยการสู้รบทางใจกลางเมืองในปี พ.ศ.๒๕๑๙ เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณเมืองจันทะบูลี นครหลวงเวียงจันทน์ ปัจจุบันมีประชากรประมาณ ๒๐๐ คน

ดังนั้นภูมิหลังการตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตความเป็นชาวมุสลิมในเมืองหลวงเวียงจันทน์ จึงเป็นเรื่องราวที่ปราศจากข้อหาให้บุคคลอาณาจักรอยุธยาและกัมพูชา ลี้ภัยสองครั้งของชาวจามในประเทศไทยกัมพูชา ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเห็นของบรรจง บินกาชัน (๒๕๔๔ น.๒๑๖) ที่ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า ประวัติศาสตร์อิสลามเต็มไปด้วยบทเรียนที่ยิ่งใหญ่ แต่เป็นเรื่องน่าเศร้าที่มุสลิมในปัจจุบันนี้หันไปส่วนบุคคล และสังคม ไม่ได้เรียนรู้อะไรจากประวัติศาสตร์ของตัวเองเลย นี่คือความผิดพลาดของสังคมมุสลิมเองกระนั้นก็ตามมุสลิมก็ยังคงถูกมองว่าเป็นกลุ่มพลังที่โดดเด่น แม้จะอยู่ในสภาพกดดันต่ำ เช่นในปัจจุบันก็ตามมุสลิมทั่วโลกก็ยังต้องเมื่อนรู้ว่า เป็นกลุ่มพลังสำคัญของโลกอย่างน้อยที่สุดมาจากการบังคับ พื้นฐาน ๓ ประการ คือ

๑. จำนวนประเทศมุสลิม ปัจจุบันจำนวนประเทศมุสลิมมีมากถึง ๖๐ ประเทศ ซึ่งถือว่ามีจำนวนมาก และมีพลังพอสมควร

๒. ทั้งทางยุทธศาสตร์ ประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแผ่นดินที่เป็นยุทธศาสตร์อันสำคัญบนแผนที่โลก จากทัศนะทางด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจและการเมือง

๓. ปัจจัยทางด้านเอกสารลักษณ์ ในทั่วทั้งโลกนี้ มุสลิมได้รับการยอมรับว่าเป็นกลุ่มน้ำเสียงที่มีเอกสารลักษณ์ โดดเด่นชัดเจน มีลักษณะความคิดและจิตใจที่เป็นของตนเอง

จากความเห็นของ บรรจง บินกาชัน สะท้อนให้เห็นได้ว่า ความศรัทธาและความเชื่อของมุสลิมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นั้น ไม่สามารถปิดกั้นวิถีแห่งการดำเนินอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แม้อาจมีข้อจำกัด และความไม่สงบแยกภายใต้เงื่อนไขของการปิดล้อมจากสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปก็ตาม ซึ่งคล้ายกับลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลามแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ที่มีประชาชนกลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยในเมืองหลวงนครหลวงเวียงจันทน์ มีวิถีการดำเนินชีวิตและชนบทความเชื่อ และศาสนาที่แตกต่างจากประชาชนส่วนใหญ่ในเมืองหลวงนครหลวงเวียงจันทน์ ก็ตาม และจากความแตกต่างหลักหลายกลับเป็นการสร้างพลังความสามัคคีสร้างความร่วมมือระหว่างมุสลิม ชาวพม่า ชาวปากาน และชาวแกมพูชา ได้ร่วมก่อตั้งองค์กรของพวกรเข้าขึ้นมาในนาม “สมาคมมุสลิมลาว” (The Maslim Association of Laos) เป็นองค์กรที่มีบทบาทดูแลกิจกรรมของชุมชนมุสลิมและค่อยช่วยประสานงานกับทางราชการ และสมาคมมุสลิมลาว ยังมีบทบาทสำคัญอีกประการ คือ จัดหาอาสาสมัคร ผู้นำ ทำหน้าที่สอนภาษาอาหรับ และศาสนาอิสลามให้แก่เด็กๆ ผ่านหนังสือตำรา คัมภีร์ ที่เป็นภาษาอาหรับ โดยใช้ภาษาลาวในการสื่อสารการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการแก่ผู้นับถืออิสลามในนครหลวงเวียงจันทน์ จากการสัมภาษณ์ Haji Muhammad Rafi ได้ให้ข้อมูลว่า ความสัมพันธ์ของชาวมุสลิม กับรัฐบาล เป็นไปอย่างราบรื่นมาตลอด และไม่เคยประสบกับปัญหาใดๆ ในการปฏิบัติการกิจทางศาสนาโดยทั่วไป ชาวลาวเป็นคนสุภาพ อ่อนโยน และมีเสน่ห์

วิถีมุสลิม ดังกล่าว Haji Muhammad Rafi ให้ข้อมูลเพิ่มเติมไว้ว่า มุสลิมที่พำนักอาศัยอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ยังได้ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การละหมาด การถือศีลอด วันชาารีรายอ (วันใหญ่หรือวันอืด) ในเดือนรอมฎอน การใส่ผ้าอิจฉับ การรับประทาน

อาหารร้านอาหารอาลาล รวมถึงการเดินทางไปประกอบพิธีอัจฉริ์ ซึ่งศาสนกิจดังที่ได้กล่าวนี้ ชาวมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานพำนักอาศัยอยู่ในนครหลวงเวียงจันทน์ต่างยึดปฏิบัติตามกันมาอย่างยาวนาน

สัมภาษณ์โตะอิหม่าม Haji Muhammad Rafi
(โดยนางสาวนุรยาดา มะมิง
นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ชั้นปีที่ ๓
วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๘)

วิถีการปฏิบัติมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์

ปัจจุบันนครหลวงเวียงจันทน์ มีศาสนาสถานให้สัตบุรุษประกอบกิจศาสนា คือ มัสยิด จำนวน ๒ แห่ง ประกอบด้วย มัสยิดญา米อุ หรือ มัสยิดยาเมี้ยะ เป็นมัสยิดกลางของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และมัสยิดอัซ Zar จากการให้ข้อมูลของโตะอิหม่าม Haji Muhammad Rafi (สัมภาษณ์ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๘) ที่น่าสนใจว่า มัสยิดยาเมี้ยะ ก่อสร้างขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๑๙ จากแรงศรัทธาของผู้นับถือศาสนามุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ คำว่า ยาเมี้ยะ แปลว่า การมารวมกัน หมายถึง ชาวมุสลิมต่างมาร่วมกันปฏิบัติศาสนกิจ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรม และสังคม ร่วมกัน ซึ่งชาวมุสลิมที่นี่กว่าจะปฏิบัติศาสนกิจ และกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่มีที่พำนักอาศัย และทำงานห่างจากมัสยิดยาเมี้ยะ มาประมาณ ๓ กิโลเมตร จากประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๗๐๐ คน

หน้ามัสยิดยาเมี้ยะ นครหลวงเวียงจันทน์

หากลงรายละเอียดถึงวิถีการปฏิบัติมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) พบว่า มีข้อมูลน่าทึ่งใจ ซึ่งผู้เรียนเรียงขอนำเสนอข้อมูลวิถีมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ มีประเด็นที่น่าสนใจ ประกอบด้วย

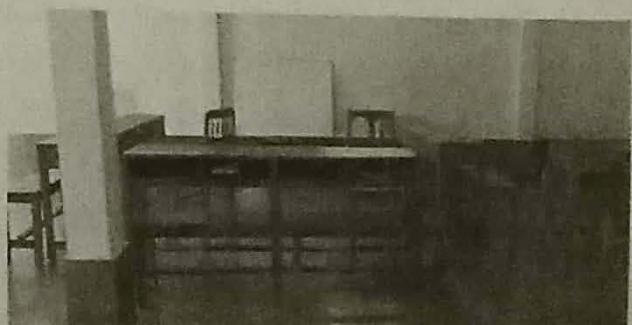
๑. การประสานความร่วมมือกับหน่วยราชการ

จากการสัมภาษณ์ข้อมูล โดยอิหม่าม Hajj Muhammad Rafi ประจำมัสยิดยาเมี้ยะ ให้ข้อมูลว่า ทางรัฐบาล และเจ้าหน้าที่รัฐให้การสนับสนุนกิจกรรมของมัสยิด และสมาคมมุสลิมลาวในนครหลวงเวียงจันทน์ และการรวมตัวทำกิจกรรมทางศาสนาของชาวมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์เป็นอย่างดี ซึ่งสมาคมมุสลิมลาวนั้นเกิดขึ้นบนความร่วมมือระหว่างผู้นำบ้านถือศาสนาอิสลามประกอบชาวอินเดีย ปากีสถาน และบังคลาเทศ มีบทบาทในการประสานความร่วมระหว่างพี่น้องมุสลิมด้วยกัน และพี่น้องมุสลิมกับหน่วยงานราชการ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันอาทิ ชาวมุสลิมได้รับเชิญให้ไปร่วมงานกิจกรรมทางศาสนาอื่นที่จัดขึ้น หรือมัสยิดยาเมี้ยจะจัดงานกิจกรรมทางศาสนา ก็จะเชิญหน่วยงานราชการและประชาชนที่สนใจเข้าร่วมงาน มัสยิดยาเมี้ยะ ยังเป็นสถานที่ที่เจ้าหน้าที่สถานทูตประเทศไทย เอกอัครราชทูต อินโดนีเซีย บูรพา และชาวมุสลิมอื่นที่ได้เดินทางเข้ามาทำการกิจกรรมในนครหลวงเวียงจันทน์ ต่างเดินทางมาประกอบพิธีละหมาด และทำกิจกรรมร่วมกับชาวมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่นครหลวงเวียงจันทน์ด้วย ดังนั้น มัสยิดยาเมี้ยะ จึงเป็นสถานที่ทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการ

หลอมรวมความเชื่อความศรัทธาของผู้คนถึงแม้จะอยู่อาศัยต่างดินต่างหน้าที่การทำงานก็ตาม

๒. การสอนคัมภีร์อัลกรุอานและภาษาอาหรับ

หลักการสำคัญที่จะดำเนินคงอยู่ผ่านการสืบสาน ขับความเชื่อของผู้คนที่มีความศรัทธาร่วมกันอย่างหนึ่งนั้น ก็คือ การเรียนรู้เรื่องราวหลักแห่งความรู้จริงปฏิบัติจริง ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งวิถีมุสลิมแห่งผู้คนที่มีความเชื่อความศรัทธาศาสนາอิสลามแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ ยังให้ความสำคัญแก่การสืบสานองค์ความรู้ และภูมิปัญญาที่เป็นรากฐานการดำเนินอยู่ของชาวมุสลิม ไม่ให้ล่มสลายไปจากนครหลวงเวียงจันทน์ด้วยการเรียนภาษาอาหรับ และการสอนคัมภีร์อัลกรุอาน โดยใช้ภาษาลาวในการสื่อสารการเรียนการสอนให้กับเยาวชน และประชาชนที่สนใจโดยทั่วไป มีตัวครุและอาจารย์ที่รู้ภาษาอาหรับเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ให้อย่างต่อเนื่อง และเรื่องราวดังกล่าวนี้ โดยอิหม่าม Hajj Muhammad Rafi ได้ถ่ายทอดอย่างน่าสนใจว่าหัวใจของการเป็นมุสลิม ที่แท้จริง นอกจากมีความเชื่อในพระเจ้าแล้ว มุสลิมทุกคน ต้องเรียนรู้เรื่องราวความศรัทธาที่ตนเองมีนั้นจากคัมภีร์อัลกรุอาน และการเรียนรู้คัมภีร์อัลกรุอานได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องด้วยความเชื่อที่แน่นอน ซึ่งให้ความสำคัญและเกิดเป็นการกิจหน่งของการสืบสานขับความเชื่อของผู้คนที่มีความศรัทธาร่วมกันในวิถีมุสลิมแห่งนครหลวงเวียงจันทน์

ห้องเรียนภาษาอาหรับและการสอนคัมภีร์อัลกรุอาน

ห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัย

膨กผู้นั้นก็มีเชื้อมุสลิม และเข้าจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เขาได้ตัดสินใจเลือกไป

การละหมาดของมัสยิดยาเมี้ยะ

วิธีการอ่านหน้าละหมาด

๓. การละหมาด

สิ่งหนึ่งที่ชาวมุสลิมแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ ยังคงปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนับแต่การได้ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย และจัดตั้งมัสยิดยาเมี้ยะ ในปี พ.ศ.๒๕๑๙ นั้นคือ การปฏิบัติละหมาด ซึ่งแก่นแท้นั้นเป็นเรื่องแห่งวิถีชาวมุสลิม แห่งนครหลวงเวียงจันทน์ ได้ประพฤติปฏิบัติภายใต้ หลักการสำคัญแห่งศาสนาอิสลาม โดยอิหม่าม Hajj Muhammad Rafi ยังได้กล่าวว่า นอกจาก ชาวมุสลิม แห่งนครหลวงเวียงจันทน์ ได้มาระมาดที่มัสยิดยาเมี้ยะ สม่ำเสมอแล้วนั้น ยังมีชาวต่างชาติได้เดินทางมาระมาด ด้วยประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ บรรจง บินกาชัน (อ้างแล้ว, ๒๕๔๔, น.๖) ที่ได้อธิบายไว้ว่า อิสลามเป็น ธรรมนูญแห่งชีวิตที่พระผู้เป็นเจ้าประทานให้แก่มนุษยชาติ ผ่านก่านนบีพ่อตาฯ ทั้งนี้เพื่อมนุษย์จะได้มีแนวทางในการ ดำเนินชีวิตที่จะนำพาเข้าไปสู่ความสงบสุข ความเจริญ ในโลกนี้และได้รับความรอดพ้นในโลก แต่เนื่องจากมนุษย์ เป็นสิ่งถูกสร้างที่ได้รับสติปัญญา และเสรีภาพในการเลือก ตั้งนั้น มนุษย์จึงมีสิทธิที่จะเลือกรับหรือปฏิเสธแนวทางที่ พระผู้เป็นเจ้าประทานแก่เขา ถ้าเขารอเลือกที่จะยอมรับ และ ปฏิบัติตามความสมัครใจ เขายังเป็น “มุสลิม” ซึ่งหมายถึง ผู้อนบัน沫ยอมรับคำสอนของท่านนบีพระบัญชาหรือพระประสงค์ของ พระเจ้า ส่วนใครเลือกที่จะไม่อนมรับพระบัญชาของพระองค์

๔. การถือศีลอด

หลักสำคัญอีกประการหนึ่ง ชาวมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติ นั้นคือ การถือศีลอด ที่ชาวมุสลิมทั่วโลกทุกคนต้องปฏิบัติเช่นกัน คือ การงดเว้น จากการกิน การดื่ม การsex และการมีความสัมพันธ์ทางเพศ ตั้งแต่วงอาทิตย์ขึ้นจนถึงดวงอาทิตย์ตกคลอด ทั้งเดือนเราคม្ប了自己的ทุกปี ซึ่งอาจจะมีระยะเวลา ๒ หรือ ๓๐ วัน โดยมีเจตนาว่าทำเพื่ออัลลอห์การถือศีลอด ไม่ได้หมายความว่า ไม่กิน ไม่ดื่มเท่านั้น แต่หมายถึงการงดเว้น ในอบายมุขทุกประเภท อาทิ ถือศีลอดแต่นั้นนิพ ชาวบ้านก็ถือว่าผิดการถือศีลอด จะนั้น การมีเพศสัมพันธ์ การลักษณะนี้ เป็นสิ่งต้องห้าม เป้าหมายของการถือศีลอด

นั้นคือ พระผู้เป็นเจ้า อัลเลาะห์ (อ.บ.) ซึ่งการลงพื้นที่เพื่อพบปะกับพื้นด่องชาวมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ ครั้งนี้ ได้อิหม่าม HaJi Muhammad Rafi ได้กล่าวไว้ว่า การถือศีลอดในเดือนเรา资管ูนของชาวมุสลิมใน สปป.ลาว จะมีการจัดรับประทานอาหาร เปิดบัวพร้อมกัน และทำการละหมาดตะรอเมียะพร้อมกันตั้งแต่ วันที่ ๑ - ๓๐ ในเดือนเรา资管ูน เพราะจะได้รู้คุณค่าของแต่ละคืน ทุกคืนจะมีความหมาย ผลตอบแทนในการละหมาดทุกคืน ในเดือนเรา资管ูน และการให้อภัยโทษจากอัลลลอห์ (อ.บ.) ในทุกๆ การกระทำของตนเอง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ วิถีมุสลิมแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ได้ดำเนินอย่างต่อเนื่อง ในทุกปี

๔. การเดินทางไปประกอบพิธีข้าว

การไปประกอบพิธีข้าวของชาวมุสลิม คือ การขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ผู้ที่เดินทางไปประกอบพิธีข้าวต้องใช้ความอุตสาหะ เสียสละทั้งกำลังกาย ทรัพย์ กำลังสติปัญญา และมีความสามารถอดทนต่อความยากลำบาก มีความแข็งแรง แต่ไม่ทำความเดือนร้อนให้คนอื่น และมีความสามารถที่จะไปได้ โดยไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินของบุคคลอื่น ซึ่งส่วนหนึ่งนั้น มัสยิดยาเมี้ยะ และสมาคมมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ จะสนับสนุนผู้นับถือศาสนาอิสลามได้มีโอกาสได้เดินทางไปประกอบพิธีข้าว ประเทศชาติอาระเบีย แต่มีข้อจำกัดเนื่องจากผู้ไปแสวงบุญไปประกอบพิธีข้าว มีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก ส่งผลให้ชาวมุสลิมแห่งนครหลวงเวียงจันทน์ มีโอกาสไปแสวงบุญ “ไปประกอบพิธีข้าว ประเทศชาติอาระเบีย” ได้จำนวนน้อย

๕. สถานที่อาหารมุสลิม

วัฒนธรรมการกินของชาวมุสลิม ส่วนหนึ่งอาหารยาลาล จะรู้จักในความหมาย อาหารหรือสิ่งเจือปนที่ไม่เข้ากับหลักศาสนาอิสลาม อาหารประเภทนี้จะมีตรายาลาล ที่ชาวมุสลิมสามารถทานได้ตามหลักศาสนา ไม่ว่าจะเป็นประเภทสัตว์และเนื้อสัตว์นั้นผ่านการเชือดถูกต้อง

ตามแนวทางอิสลาม รวมถึงการปรุงอาหาร การงดเว้นเครื่องดื่มทุกชนิดที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และการเดินทางไปนครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว ครั้งนี้ ได้ไปพบร้านอาหารยาลาลแห่งหนึ่ง ผู้ประกอบการร้านอาหารเป็นชาวบังคลาเทศ ที่ได้อพยพและตั้งถิ่นฐานในนครหลวงเวียงจันทน์ โดยร้านอาหารยาลาลที่ผู้ประกอบการเป็นชาวบังคลาเทศ นั้น ดำเนินกิจการ ๒ สาขา มีชื่อร้านว่า DHAKA สาขาแรกจะอยู่ตรงข้ามกับตลาดริมโขง หรือ ถนนคนเดินในนครหลวงเวียงจันทน์ และสาขาที่สองจะอยู่ห่างจากด้วยมัสยิดกลางยาเมี้ยะประมาณ ๓ กิโลเมตร อาหารจะเป็นอาหารประเภทแป้ง โรตี และอาหารตามสั่ง ทั่วไป ผู้รับประทานอาหารยาลาล ร้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหรือเป็นเจ้าหน้าที่นักท่องเที่ยว ศาสนาอิสลาม ราคาอาหารจะแพงกว่าปกติทั่วไปจากร้านอาหารยาลาลในนครหลวงเวียงจันทน์ที่ได้ไปลิ้มลองด้วยตนเอง

ร้านอาหารยาลาล

ดังนั้น ชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ แม้มีข้อบกพร่องเชื่อความศรัทธาทางศาสนาที่แตกต่างจากสังคมคนล้วนเหมือน ดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในเบื้องต้น แต่สิ่งที่ชาวมุสลิมยังสามารถดำรงอัตลักษณ์ความเป็นชาวมุสลิมที่เคร่งครัดมาจากการบังจัย ๒ บังจัย คือ

๑. บังจัยภายใน การมีแบบแผนการประพฤติปฏิบัติในวิถีมุสลิมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวง

เวียงจันทน์ ประกอบด้วย การสืบสานภูมิปัญญาผ่านการศึกษาเรียนรู้ภาษาอาหรับ การศึกษาค้นคว้าอักกรุ้านภาษาอะหมัด การการถือศีลอด การเดินทางไปแสวงบุญหรือไปประโคนพิธีช้า ประเทศาอุดิอาระเบีย การใส่ผ้าเชิงยัน รวมถึงการรับประทานอาหาร ยาสลาล ที่ชาวมุสลิมสามารถรับประทานได้ตามหลักศาสนา ซึ่งปัจจัยภายในดังที่ได้อธิบายไว้แล้วนี้ ย่อมส่งผลต่อการดำเนินอยู่แห่งวิถีมุสลิมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ ได้อย่างยั่งยืน เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เนื่องจากมีกลุ่มที่มีความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา สังคม วัฒนธรรม ได้อาศัยอยู่และทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายใต้หลักการแห่งศาสนาอิสลาม เป็นชุมชนแห่งสันติdam มีภูมิหลังการตั้งถิ่นฐานอาศัยในนครหลวงเวียงจันทน์ที่แตกต่างกันก็ตาม

๒. ปัจจัยภายนอก ด้วยความเป็นสังคมหมู่-วัดน้อมธรรมศาสนาและรู้ประชาอิบปีด้วยประชาชนลาว (สปป.ลาว) นั้น ส่วนหนึ่งได้เปิดโอกาสให้กลุ่มคนทางสังคมที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ และมีความแตกต่างทางความเชื่อความศรัทธาได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งหมายถึงการมีวิถีชีวิต และสามารถดำเนินความเป็นอัตลักษณ์อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมเดียวกัน ได้อย่างมีเสรีภาพ รัฐบาลสาธารณรัฐประชาอิบปีด้วยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในฐานะหน้าที่ภาครัฐบาลไม่ได้เป็นอุปสรรคหรือเปิดกันการแสดงออกทางดึงความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มคนทางสังคมที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ กลับส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างเสมอภาค ดังกรณีดัวออย่างอนุญาตให้ชาวมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ ประกอบด้วย ชาวทมิฬ ชาวป่าทາน บัวคลาเทห และชาวจาม จัดตั้งองค์กรกลางมุสลิมในนาม "สมาคมมุสลิมลาว" (The Muslim Association of Laos) เพื่อศูนย์กิจกรรมของชุมชนมุสลิมและเป็นหนทางประชาสานงานกับทางราชการ เป็นต้น

สรุปข้อ จากการลงพื้นที่ศึกษาวิถีมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์

จากเรื่องราว ที่ผู้เรียนเรียงได้ลงพื้นที่พบประพุตคุยกับผู้นำ และเรียนรู้วิถีมุสลิมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ พบว่า อัตลักษณ์ของกลุ่มคนกลุ่มนี้ยังคงดำเนินอยู่ของวิถีประเพณีปฏิบัติทางศาสนา วัฒนธรรม สังคม ร่วมกันอย่างเหนียวแน่นแม้มีเหตุการณ์และวันเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตามในที่ผู้เรียนเรียงขอสรุปเรื่องราวดังกล่าวไว้ว่า

๑. บนความแตกต่างระหว่างทางความเชื่อ ความศรัทธาเรียงได้เรื่อง พื้นที่ได้พื้นที่หนึ่ง หากผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันพร้อมที่จะเปิดใจกว้าง น้อมรับหนทางแห่งความแตกต่าง ย่อมส่งผลเกิดสันติสุข และเกิดการเกื้อกูลกันอย่างมีตรัมตี เนกเช่นเดียวกับวิถีมุสลิมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์

๒. ทุกศาสนาต่างสอนศาสนาทุกคน ให้เป็นคนดี เพราะแก่นแท้ของทุกศาสนา คือ จะบอกให้ทุกคน ละเว้นจากการกระทำความชั่ว ให้ประเพณีปฏิบัติตนอยู่ หลักแห่งคำสอน และความเชื่อของศาสนาและสิ่งที่จะคำรุนให้ศาสนาดำเนินคงอยู่ ได้อย่างมั่งคงถาวรไม่สิ่งใดสามารถ ไปกันห่วงเวลาได้ ส่วนหนึ่งนั้น ศาสนาทุกคนในศาสนา ต้องมีส่วนร่วมกันในการสืบสานความเป็นแก่นแท้แห่งหลักคำสอนและความเชื่อที่เกิดขึ้นจากการศึกษาจริงปฏิบัติจริง จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ตั้งวิถีมุสลิมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์

๓. อัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อมีผู้คนพบเห็นสามารถจดจำได้เป็นอย่างดี ซึ่งวิถีมุสลิมของชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ ยังได้รับถือ ขนน กฎหมายที่ทางความเชื่อ และวัฒนธรรมที่ตีรวมแห่งอัตลักษณ์ตนอยู่ให้ผู้คนส่วนใหญ่ได้เห็นการประเพณีปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง อาทิ การใส่ผ้าเชิงยันของสตรีมุสลิม การรับประทานอาหารศาสดา

การสอนภาษา การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน เพราะศาสนาพิเศษที่ได้ก่อตัวนี้ ย้อมส่งผลแห่งการดำรงอัตลักษณ์ของชาวมุสลิม ที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ได้อย่างแท้จริง

๔. ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้ชุมชนชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ มีความเข้มแข็ง และยังยืน สะท้อนได้จากการจัดตั้งองค์กรทางสังคมขึ้นภายใต้ สมาคมมุสลิมลาว ซึ่งมีบทบาทในการประสานความร่วมมือการทำกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และสังคม ระหว่างพื้นท้องชาวมุสลิมด้วยกัน แล้วยังมีบทบาทสำคัญสร้างความร่วมมือและภาพลักษณ์ระหว่างชาวมุสลิม กับหน่วยงานราชการ เพื่อให้เข้าใจถึงวิถีชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงเวียงจันทน์ นั้น ดำรงอยู่ และดำเนินชีวิตภายใต้ความแตกต่างกับคนส่วนใหญ่ได้อย่างไร

๕. มัสยิด เป็นสถานที่มีความสำคัญให้ชาวมุสลิมที่เดินทางมานครหลวงเวียงจันทน์ด้วยเรื่องราวใดๆ ก็ตาม ได้ใช้มัสยิดเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจศาสนาแห่งการเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ คือ การละหมาด และมัสยิดยังมีความสำคัญอีกประการ คือ เป็นสถานที่ค้นคว้าข้อมูลทางศาสนา การเรียนการสอนศาสนา และภาษาอาหรับรวมถึงการเผยแพร่ และถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องราวศาสนามุสลิมไปสู่สาธารณะ

๖. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา มีโอกาสเดินทางไปเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม และสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งเป็นประสบการณ์จริงที่คณาจารย์สามารถนำข้อมูลต่างๆ จากการเดินทางครั้งนี้นำไปบูรณาการด้านการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริง สำหรับนักศึกษามีโอกาสฝึกปฏิบัติการจริงในการถ่ายทำสารคดีวิถีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คนในมิติต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

กิจกรรมประจำ

จากการเรียบเรียงเรื่องราว และเขียนอธิบายข้อมูลการลงพื้นที่ศึกษาวิถีมุสลิมในนครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว ทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การค้นคว้าเอกสาร นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเพิ่มพูนและเปิดโลกหันน์ประสบการณ์และองค์ความรู้สำหรับผู้เรียนเรียงทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน และการเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณะดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ผู้เรียนเรียงข้อขอบพระคุณคณาจารย์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นอย่างยิ่งที่ได้จัดทำโครงการ และสนับสนุนงบประมาณดังกล่าวขึ้น ผู้เรียนเรียงหวังว่าโครงการ กิจกรรมลักษณะนี้ จะได้ดำเนินงานอีกในโอกาสต่อ

บรรณานุกรม

ยุชุป กีอรภูวี. ๒๕๔๔ ჩະລາດและຫະຮອມໃນອີສລາມ, ສູນຍັ້ງສືອີສລາມ, ພິມພົກ ບໍລິຫານພົກພົກ, ຈຳກັດ. ກຽງເທັມມານຄຣ

บรรจง ບິນກາຊັນ, ๒๕๔๔ ປະວັດຄາສດຮີສລາມ ແລະ ໂຄມຸສລິມ, ສຳນັກພິມພົກພົກ ອັລ ອະມິນ. ກຽງເທັມມານຄຣເອກສາຣອັກໂກຣອັນກີສ

<http://www.eastasiawatch.in.th>
(ສັບຕັນ ວັນທີ ๑๒ ພຸດັພະນັກມ ພ.ສ.๒๕๕๙)

<http://muslimchiangmai.net>
(ສັບຕັນວັນທີ ๑๑ ພຸດັພະນັກມ ພ.ສ.๒๕๕๙)

การสัมภาษณ์

ໄດ້ອີ່ໜ່າມ Haji Muhammad Rafi
(ວັນທີ ๓ ເມສາຍນ ພ.ສ.๒๕๕๙)

ตามรอยพากนิพาร์

สู่การปั้นดินให้เป็นเงย

หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา ตำบลตรีณรงค์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

ดร.สุเทพ บุญช้อน

กำพลศักดิ์ วรรณแก้ว และ สุนิชา รุ่งสว่าง นักศึกษาสาขาวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา

ด้วยความท่อง หรือ ประเทศไทย เป็นประเทศที่เพียบพร้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ “กรรพย์ในดินสินในน้ำ” มีอารยธรรมที่สวยงามโดดเด่น ดังได้ปรากฏว่ารองรอยของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สวยงาม แม้กระทั่งวัฒนธรรมที่มีอายุยาวนาน หนึ่งในนั้นคือ เครื่องหัตถกรรม หัตถกรรมคือเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำมาด้วยสองมือ เป็นเครื่องคิดค้นประดิษฐ์ของมนุษย์

เครื่องปั้นดินเผานั้นก็เป็นเครื่องหัตถกรรมประเภทหนึ่ง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของไทย ที่มีลักษณะโดดเด่นเป็นของตัวเอง และมีพัฒนาการในสังคมไทยสืบทอดต่อกันมา มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผาอยุ่นับหมื่นปีที่ถ้ามี และถ้าบุ่งชุ่ง จังหวัดแม่ย่องสอนการค้นพบหม้อเชียงสีในวัฒนธรรมบ้านเชียงที่มีการเขียนลวดลายบนผิวภาชนะอย่างลงตัวจนเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก จากรากฐานอารยธรรมดังกล่าวทำให้มีการค้นพบแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาใน din แคนประเทศไทยเป็นอันมาก ส่วนหนึ่งเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตใช้สอยกันในท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นการผลิต เพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าส่งออกในภูมิภาคเอเชียและในแถบตะวันออกไกล โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในแหล่งใหญ่ คือ แหล่งเตาเผาในแคว้นล้านนา แหล่งเตาเผาในแคว้นสุโขทัย แหล่งเตาเผาในอีโคของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา และพื้นที่กาลังเคียง (นิรนาม, ๒๕๕๘)

อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และบริเวณใกล้เคียง (นิดดา ทรงวิวัฒน์, ๒๕๕๔) และยังมีแหล่งเตาเผาอีกหลายแห่งในจังหวัดอ่างทอง เช่น แหล่งเตาเบญจรงค์ ตั้งอยู่อำเภอป่าโมก แหล่งเตาเผาดินเผาโบราณ ตั้งอยู่อำเภอไชโย เป็นต้น

จังหวัดอ่างทอง มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะคล้ายอ่าง ไม่มีภูเขาลักษณะเด่นเป็นดินเหนียวปนทราย เหมาะสมแก่การนำมารื้นเป็นเครื่องปั้นดินเผา พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะสมแก่การปลูกข้าว ทำไร่ ทำนา และทำสวน จังหวัดอ่างทอง มีตำบลเล็กๆ ที่ซึ่งว่าด้วย ตรีณรงค์ เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอไชโย ประกอบด้วย ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านตรีณรงค์ หมู่ ๑ บ้านป่า หมู่ ๒ และบ้านป่า หมู่ ๓ ตำบลนี้เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน สภาพภูมิอากาศ เช่นเดียวกับพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักทำนา และอาชีพเสริม รับจ้าง ค้าขาย การเดินทางในอดีตได้ซึ่งว่าเป็นตำบลชายแดน เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดพะบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่มีรถดันน้ำสายหลักผ่านตำบล มีแต่ทางเดินเท้า ต่อมามีการพัฒนาเป็นถนนพัฒนาเข้าสู่หมู่บ้าน จนถึงปัจจุบันนี้ได้พัฒนาเป็นถนนลาดยาง รพช. (เร่งรัดพัฒนาชนบท) แต่การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้าน ยังไม่มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่าน มีแต่รถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถยกด้วยคนที่ส่วนด้านใน (นิรนาม, ๒๕๕๘)

จากวิกฤตสู่โอกาสแห่งเครื่องบันดินເພາ

อาชีพหลักของชาวบ้านตำบลตรีณรงค์ คือ การทำนา จากหลังวิกฤติน้ำท่วมเมื่อปลายปี ๒๕๕๙ ทำให้ข้าวในนาเสียหาย ไม่ได้ผลผลิต และเกิดหนี้สินล้น พื้นดิน ทำให้ชาวบ้านหมู่บ้านตรีณรงค์ และหมู่บ้าน ไกลส์เดียง ต้องตอกอยู่ในห่วงของความทุกข์ยาก ข้าวยากมากแพลง ชาวบ้านจึงคิดหาอาชีพอื่นทำ โดยการผลิต วิกฤตเป็นโอกาส มีนายสุภาวดน์ ทรัพย์มาก ที่ขาย ครอบครัวมาจากการเกษตร อ่าเภอปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี มาดังถิ่นฐานใหม่ที่หมู่ ๓ ตำบลตรีณรงค์ และ พอร์ทวิธีการบันนเครื่องบันดินເພາจากแม่น้ำผู้ถ่ายทอด ความรู้ และวิธีการบันนให้ และได้สอนวิธีการทำเครื่องบัน ดินເພາให้ชาวบ้าน ให้มีอาชีพเสริมในช่วงน้ำท่วม และ ช่วงที่ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ จากที่เริ่มแรกมีบ้าน ที่ทำเครื่องบันดินເພາเป็นธุรกิจครอบครัวเพียง ๒ ครัวเรือน แต่ปัจจุบันชาวบ้านเห็นว่ารายได้จากการขายเครื่องบัน ดินເພາมีรายได้ตีตันทุนในการผลิตต่อ โดยใช้ทรัพยากร น้ำที่มีอยู่ นำมาปรุงเป็นเครื่องบันดินເພາ ทำรายได้ให้กับชุมชน และครอบครัวเป็นจำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันชาวบ้าน หันมาประกอบอาชีพทำเครื่องบันดินເພากันมากขึ้นถึง ๒๑ ครัวเรือน ในหมู่ที่ ๒ และ ๓ ตำบลตรีณรงค์ ทำให้มีรายได้เสริม จนปัจจุบันเป็นรายได้หลักของชุมชน (น้ำค้าง เก็บน้ำ อายุ ๔๕ ปี, ๒๕๕๙ : สัมภาษณ์) โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้พออยู่ พอกิน พอเพียงในการใช้ชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงเป็น ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙) ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และ การปฏิบัติแก่ประชาชน โดยยึดหลัก “ทางสายกลาง” ท่ามกลางมรสุมเศรษฐกิจที่ต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ๑) ด้านความมีเหตุผล คือ ตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อ ให้เกิดความพอเพียง ต้องใช้เหตุผล และพิจารณาด้วยความ

รอบคอบ ๒) ด้านความพอเพียง คือ รู้จักพอประมาณ พ้อยู่ พอมี พอกิน พอใช้ ประหยัด และไม่เบี้ยดเบี้ยน ตนเองและผู้อื่น ๓) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ เตรียมใจ ให้พร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต ๔) ด้านการมีความรู้ คือ นำความรู้มาใช้ในการ วางแผนและดำเนินชีวิต และ ๕) ด้านการมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ครอบครัวมีความสุข และเพื่อแผ่ความสุขนั้นไปสู่ ชุมชน จังหวัด และประเทศต่อไป ตลอดจนวางแผนทาง ให้เป็นระบบและถูกต้องทั้งด้านจิตใจ ศิลธรรมและเศรษฐกิจ ในอนาคต

“...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมชาวอ่างทอง ถึง ๑๖ ครั้ง พระองค์เสด็จมาแต่ละครั้งก็จะมาสอนอาชีพ สอนแนวทาง ในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงแก่ชาวอ่างทอง...”
(ขวัญชัย ทรัพย์มาก อายุ ๔๕ ปี, ๒๕๕๙: สัมภาษณ์)

วิธีพอเพียง บนวิถีชุมชนกระถางดินເພາ

วิถีชีวิตของกลุ่มช่างบันกระถางดินເພາ หมู่ ๒ และหมู่ ๓ ตำบลตรีณรงค์ คือ ภาคชีวิตของกลุ่มคน ก่อสร้าง ๑ ที่พยายามจัดการชีวิตครอบครัวตนเอง และ กลุ่มอย่างพอเพียง เป็นรูปแบบความพอเพียงที่สอดคล้อง กับความเป็นเมืองในปัจจุบัน ที่หลายต่อหมายคุณสามารถ เข้ามาเรียนรู้การทำอาชีพบันกระถางดินເພາ เพื่อก่อให้เกิด รายได้และเป็นอาชีพ จากการสัมภาษณ์ นายสุภาวดน์ ทรัพย์มาก กล่าวว่า “เรามีอาชีพที่ไม่เดือดร้อน มีอาชีพ” ที่ทำโดยสุจริต ตรงไปตรงมา ใช้ระบบการแบ่งบันกัน ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้ามีกำลังผลิตมาก เรายัง ได้มากและมีความสุข ไม่เอาเปรียบกัน เป็นเด็กๆ หรือลูกน้องช่วยเหลือกันไป ต้องมีเครดิต ทำงานด้วย

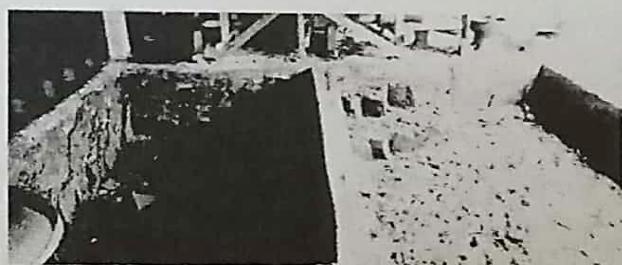
ไม่ยอมเสียเครดิต ทำน้อยก็ใช้น้อย ทำมากก็ใช้มากได้ ต้องให้คนอื่นเชือกอินเรื่องความซื่อสัตย์ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร เท่านี้ก็พอแล้ว ชีวิตมีความสุขแล้ว"

"เรามีความพอดีของตนเองและส่วนรวม ถึงจะมีหนี้เต่าเราก็ส่งคืนได้อย่างไม่เดือดร้อน เพราะสามารถส่งได้ทุกเดือน ไม่ติดขัด การทำภาระงานดินเผาทำให้เรามีความสุข เพราะเป็นอาชีพที่ทำให้เรามีกิน และมีเกียรติ ไม่ได้ไปพึ่งพาใคร ไม่ได้ไปเบี้ยดเบี้ยนใคร ทำแล้วสนับนใจ มีคำสั่งซื้อสินค้าจากชุมชนของเราทั้งปี คำว่าพอเพียง ของเรางึงหมายถึงการทำเองสร้างเองได้จากน้ำพักน้ำแรง อันสุจริต มีรายจ่ายก็จ่ายกันไปไม่เบี้ยดเบี้ยนใคร และ คนในชุมชนเองก็ได้ช่วยเหลือกัน" (น้าค้าง เถื่อนคำ อายุ ๕๕ ปี, ๒๕๕๙ : สัมภาษณ์)

กระบวนการวิธีการผลิต ช่างบ้านกระถางดินเผา ตำบลตรีรัตน์ มีขั้นตอนวิธีการผลิต ดังนี้

๑) การเตรียมดิน เป็นวัสดุที่สำคัญที่สุดในการทำเครื่องปั้นดินเผาก็คือ ดิน ซึ่งมีอยู่หลายประเภทแตกต่าง ไปตามลักษณะของแต่ละแหล่งกำเนิด ในสมัยโบราณ แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผามักจะมีแหล่งที่ดั้งอยู่กับแหล่งที่ดินที่มีคุณภาพดี เพื่อการสะดวกในการทำและการใช้วัตถุดิน (สุจิตต์ วงศ์เทศ, ๒๕๒๘ : ๑๓๗) จากการสัมภาษณ์นายขวัญชัย ทรัพย์มาก ได้กล่าวว่า ดินที่นำมาใช้ในการปั้นกระถาง จากเริ่มแรกทำเครื่องปั้นดินเผา ได้นำดินมาจากการซื้อมาจากชาวสามโกร จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นดินชนิดเดียวกับที่ใช้ทำเครื่องปั้นดินเผาของเกษตรกรรัฐ จังหวัดนนทบุรี มีลักษณะสีดำเนื้อละเอียด พอบ้านขึ้นรูป แล้วให้สีที่สวยงาม แต่ปัจจุบันดินมีราคาแพงและมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งมากขึ้น ชาวบ้านจึงหันมาใช้ดินที่ตำบลตรีรัตน์ เพราะลักษณะดินมีความไม่กลมเกียงกัน หักยังประหยดเงิน ประหยดเวลาในการขนส่ง และมีความสะดวกมากกว่า (ขวัญชัย ทรัพย์มาก อายุ ๔๘ ปี, ๒๕๕๙ : สัมภาษณ์)

การหมักดิน เริ่มจากขุดดินมาพักที่บ่อ นำดินที่ได้มามส์กับทรายละเอียดในอัตราดินเหนียว ๓ ส่วน ต่อกับทรายละเอียด ๑ ส่วน หลังจากนั้นก็ทำการนวดโดยใช้เครื่องนวด และรีดดินออกมาเป็นท่อนๆ เคลื่ดลับของการหมักดิน คือ ต้องหมักดินบนทรายละเอียด เพื่อให้ดินเป็นเนื้อเดียวกันและยังมีความเหนียว เวลาบันทึกขึ้นรูปและเผาแล้ว จะออกมาเป็นเนื้อสีแดง ระยะเวลาในการหมักอย่างน้อย ๓ วัน ถ้าหมักนานกว่านั้นก็จะได้เนื้อดินที่ตึงขึ้น ดินจะละเอียดและขึ้นรูปได้ง่าย ทำให้ชั้นงานของเรางอกงาม สวยงาม (ขวัญชัย ทรัพย์มาก อายุ ๔๘ ปี, ๒๕๕๙ : สัมภาษณ์)

การเตรียมดินและทำการหมักดิน

๒) การขึ้นรูป ช่างจะใช้ "พะมอน" เป็นเครื่องมือที่ในการขึ้นรูป (ใช้มอเตอร์เป็นตัวบังคับ สามารถกำหนดความเร็วได้) โดยช่างจะบันทึกรูปทรงขึ้นมาเรื่อยๆ ตามความต้องการ นายทอย ทองลอย ช่างขึ้นรูปแห่งเดาเพา เครื่องปั้นบ้านตรีรัตน์ กล่าวว่า "การขึ้นรูปจะให้สวยงาม มีด้องแข็ง ใจดองนึง เนื้อภาชนะต้องบาง ไม่หนาจนเกินไป และต้องมีเม็ดใช้วัดบักข้างๆ เพื่อให้ชั้นงานออกมาพอตีเท่ากัน" (ทอย ทองลอย อายุ ๕๙ ปี, ๒๕๕๙ : สัมภาษณ์)

เครื่องขึ้นรูป (พะมอน) และการขึ้นรูป

๑) การตกแต่ง ในสมัยโบราณนั้นมีรูปแบบของลายเพียงลายเดียวเท่านั้น เรียกว่า ลายตะเกียง โดยใช้ไม้ขีดลงบนภาชนะ แต่ในปัจจุบันมีการเพิ่มลวดลายใหม่ตามจินตนาการของช่างปั้น แยกออกเป็น ๓ แบบ คือ การขูด การคลุก และการบันแปะ ซึ่งเรียกว่า “ขี้หวี” โดยการใช้น้ำโคลนของดินชนิดเดียวกันผสมกับขี้ผึ้งเป็นตัวประสานลายที่ปั้นแปะ

รูปของอุปกรณ์การเขียนลาย

การเขียนลาย

ลายที่เกิดจากการขูด

ลายที่เกิดจากการขูด

๒) การผึ้ง นำภาชนะที่ขึ้นรูปเสร็จแล้วไปผึ้งที่โรงผึ้งป้องกันลม แดด ฝน ระยะเวลาในการผึ้ง ๑ สัปดาห์ เพื่อรอการนำเข้าเตาเผาต่อไป

การผึ้งภาชนะที่ขึ้นรูปแล้ว

๓) การเผา ในปัจจุบันนิยมใช้เตาเผาซึ่งทำจากอิฐดิบ แต่ยังคงสภาพลักษณะของเตาเป็นแบบดั้งเดิมอยู่เพียงแต่มีข้อแตกต่างลักษณะเดียว คือ เตาเผาปัจจุบันอยู่บนผู้ดิน การเรียงกระถาง เพื่อทำการเผาจะเรียงเป็นต่อ ถาวรส ๘ ลูกขึ้นในลักษณะสามเหลี่ยม จะเว้นระยะห่างระหว่างถ้วย ถาวรส ๒ เมตร และมีช่องไฟที่ไว้คอยไส้สุดเชื้อเพลิง (ฟืน) เผาหน้าปากเตาประมาณ ๒๕ ชั่วโมง พอกกระถางแตกแรกเริ่มขึ้นเป็นสีแดงแล้วจะมีทำการปิดปากเตา และคอยไส้เชื้อเพลิงข้างเตาในช่องแรกเพื่อทำการเผาถ้วยที่สอง และพอกกระถางเริ่มแดงก็ทิ้ง

แบบนี้ต่อๆ ไปจนครบทุกແຕງ วัสดุที่ใช้เพาะเป็นทางมะพร้าว ซึ่งจะค่อยๆ ประโคมไฟเข้าไปในเตาเผา ระยะเวลาในการเผาทั้งหมดประมาณ ๔ วัน แล้วทิ้งไว้ให้อุ่นหู่มิเย็นลงจึงนำออกมาผึ่งลมประมาณ ๑๒ ชั่วโมง (ทรงศวรรณ เถื่อนคำ อายุ ๔๐ ปี, ๒๕๕๙: สัมภาษณ์)

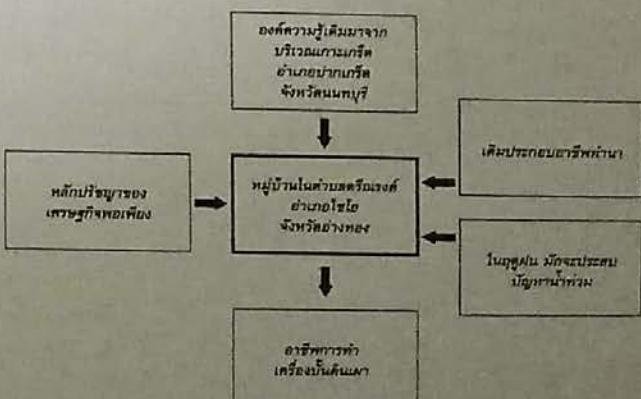
การเผาและผลิตกระถางดินเผา

ผลทางเศรษฐกิจ การตลาดของกระถางดินเผา คำลcretinangค มีทั้งการวางแผนรายหน้าร้านการผลิตตามคำสั่งซื้อ แล้วแต่ว่าจะสั่งมากหรือน้อย มีบางเตาที่ผลิตส่งทั้งขายวัสดุก่อสร้าง เช่น เตาของคุณทรงศวรรณ เถื่อนคำ และมีการจัดส่งทั่วประเทศไทย โดยราคาขายส่งขึ้นอยู่กับขนาดของกระถางแต่ละใบว่ากว้างเท่าไร เริ่มต้นที่ไม่ถึง ๘ บาท ไปจนถึง ๑๐๐ บาท (ข้อมูลขัย ทรงศวรรณ

อายุ ๔๙ ปี, ๒๕๕๙: สัมภาษณ์) ทำให้แต่ละครอบครัวมีรายได้เมื่อกว่าเดือนละหลายหมื่นบาท พ่ออยู่พอกินสามารถปลดหนี้ และสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ส่งลูกเรียนต่อ หรือนำเงินไปลงทุนทำธุรกิจอื่นได้ สิ่งที่ตามมาจากการขยายตัวของตลาดเครื่องปั้นดินเผาคือ มีนักท่องเที่ยวเข้ามา warehousing ปั้นดินเผาที่หมู่บ้านเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี มียอดขายเพิ่มสูงขึ้น และมีคนที่สนใจเข้าไปศึกษากระบวนการผลิตเพื่อนำไปประกอบเป็นอาชีพอีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ในสภาวะทางเศรษฐกิจที่ต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีความซับซ้อน และความไม่แน่นอนนั้น การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตได้แก่ ความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน ปฏิบัติด้วยคนดี ดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย จะทำให้ประชาชนอยู่รอดได้ มีรายได้พอ กินและพอใช้ และมีความพอเพียงอย่างเป็นปกติ สามารถนำไปพัฒนาตน พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ (ทรงศวรรณ เถื่อนคำ อายุ ๔๐ ปี, ๒๕๕๙ : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นผู้เขียนสามารถสรุปกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ในชุมชนทำให้เกิดอาชีพเครื่องปั้นดินเผาดังต่อไปนี้

กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้การท่าเครื่องปั้นดินเผา
ของหมู่บ้านในตำบลสตรีนังคค์

บทสรุป

บทสรุปความสำคัญของการตามรอยพระภูมินทร์ สู่การบ้านดินให้เป็นเงินของชาวบ้านตำบลตรีมงคล จังหวัด อ่างทองนี้ คงไม่ใช่แค่การรับรู้ถึงความเป็นอยู่ตามวิถีชีวิต พอเพียงในรูปแบบต่างๆ เท่านั้น หากแต่เป็นภาพสะท้อน กระบวนการจัดการทางสังคมของชุมชน ซึ่งเรียนรู้ที่จะ ดำรงชีวิตอยู่ โดยไม่ลื้ทิ้งทุนทางสังคมเดิมที่มีอยู่ และ ไม่ละเลยที่จะเรียนรู้ความเป็นจริงของสังคมที่แข่งขันกัน บริโภค และหากจะถ้าถามว่าอะไรทำให้หมู่บ้านในตำบล บ้านครีมงคลมีเศรษฐกิจที่ดี จนนำพาให้หมู่บ้านอยู่เย็น เป็นสุข คำตอบที่ได้คงไม่ใช่เหตุผลใดเหตุผลหนึ่งเช่นกัน เพราะมีกลไก และเงื่อนไขหลากหลายที่ทำให้หมู่บ้าน ประสบผลสำเร็จ และอยู่อย่างมีความสุข ทั้งปัจจัยเรื่อง รักสามัคคี ร่วมมือแก้ไขไมขัดแย้ง อื่อเพื่อเพื่อแผ่ ช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ชุมชน มีความภูมิใจในตัวเอง รักจักรภัณฑ์และสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับครอบครัวและสังคม (สมเกียรติ แก้วเกิด อายุ ๖๔ ปี, ๒๕๕๘: สัมภาษณ์) เรื่องราวเหล่านี้คงจะ จุดประกายให้ครุภายนหันกลับมาทบทวนตัวเองได้บ้าง หันมามองการใช้ชีวิต และการดำเนินชีวิต พอใจในสิ่งที่ เรา มีอยู่ พอกิน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างประหยัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อให้เป็นไปตามแผน ยุทธศาสตร์ของประเทศไทย มั่นคง มั่งคั้ง ยั่งยืน ต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- ณิศรา พฤกษะวัน และ อรุณฯ สุวรรณประเทศไทย. ๒๕๕๙. คุณค่าและความสำคัญของเครื่องบ้านดินแห่ง ใน สังคมไทย : กรณีศึกษาเครื่องบ้านดินแห่ง ในอำเภอเมืองพิษณุโลก. วารสารอารยธรรมศึกษา โ-long-สาละวิน. พิษณุโลก.
- นิตา วงศ์วิพัฒน์. ๒๕๕๙. เครื่องบ้านดินแห่ง กรุงเทพมหานคร. บริษัท สำนักพิมพ์แสงแดดเพื่อนเด็ก จำกัด.
- นิรนาม. ๒๕๕๙. ข้อมูลภูมิศาสตร์. <http://www.angthong.go.th/> (ออนไลน์) สืบค้นวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๙.
- สุจิตต์ วงศ์เทศ. ๒๕๗๐. เครื่องบ้านดินแห่งและเครื่องเคลือบ กับพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของสยาม บริษัทเจนทุนอุสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร. มติชน.
๒๕๕๐. เครื่องบ้านดินแห่งและเครื่องเคลือบกับ พัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของสยาม บริษัทเจนทุนอุสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร. มติชน.

การสัมภาษณ์

- ขวัญชัย ทรัพย์มาก. ๒๕๕๙. สัมภาษณ์. ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙
น้ำค้าง เตือนคำ. ๒๕๕๙. สัมภาษณ์. ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙
ทรงคุวราณ เตือนคำ. ๒๕๕๙. สัมภาษณ์. ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙
สุชาติ ทรัพย์มาก. ๒๕๕๙. สัมภาษณ์. ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙
สมเกียรติ แก้วเกิด. ๒๕๕๙. สัมภาษณ์. ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙

คำพูด ในยุค 5G

บทกวีโดย นายนภัสสุนทร แฝงเมือง

“การพูด” ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ของการสนับสนุนการสื่อสารของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ จนสมัยก่อน มีความสำคัญมากขึ้น เพราะในปัจจุบันมีความเจริญ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว มีนวัตกรรมทางการศึกษาความสำคัญของการพูดนับว่ามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในยุค 5G การสื่อสารของสังคมไทยเปลี่ยนไป เรายุคกันโดยการพิมพ์ การส่งเมล์ การส่งไลท์ ทำให้สังคมปัจจุบันในสังคมไทย ลดลง กลยุทธ์เป็นการพูดคุยกันผ่านด้วยเสียง ทำให้ พูดกันน้อยลง จึงเป็นที่มาของ การพูดคุย ของสังคมปัจจุบัน

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๑๓ : ๑๓๔) แยกความหมาย “การพูด” คือ

“การ” หมายถึง กิจ งาน ธุระ หน้าที่
“พูด” หมายถึง กล่าว

“การพูด” หมายถึง กิจพูด หรือ กิจกล่าว, งานพูดหรืองานกล่าว, ธุระพูด หรือ ธุระกล่าว หน้าที่ ต้องพูด ต้องกล่าว การพูดเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดของตนเองให้ผู้อื่นได้รับรู้เข้าใจ โดยอาศัยการฝึกฝนให้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ว่ากันว่า ภาษาไทย เป็นภาษาที่ยกที่สุดในโลก. ไม่ว่า การพูด ความหมาย กลอน สุภาษิต ประเทกประโยคต่างๆ สำหรับยุคสมัยนี้ การพูด ภาษาสื่อสาร สำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน หรือพูดกับคนรัก ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือกับ คนอื่นๆ ที่มีผลต่ออนาคต และผลลัพธ์ที่คาดหวัง

การพูดคือ “มีมิติหมายถึง พูดให้เรา สามารถใช้ “การพูดคุย” ตามหลัก มีปัจจัยอยู่ ๓ ประการ
๑. พูดออกไปแล้ว มีประโยชน์ หรือไม่
๒. พูดออกไปแล้ว สร้างความเสียหาย หรือไม่
๓. พูดออกไปแล้วผลที่คาดหวังเป็นอย่างไร

องค์ประกอบการพูด

บริบทแล้ว คือ ก่อนที่จะพูด นั้นแหล่ง ในส่วนของ ภาษาไทย การพูดนั้นเรียกว่า ประโยค ซึ่งต่างจากภาษา อังกฤษ หรือ ภาษาอื่นๆ ค่อนข้างซับซ้อน มีทั้งภาษาอังกฤษ สำเนา กลอน สารทัศน์ ความหมาย ในการสื่อสาร ซึ่งใน ส่วนภาษาไทย ในการเรียน ภาษาไทย ครู อาจารย์ มักบอกว่า ประโยค จะประกอบด้วย

ประโยค ประกอบด้วย ประธาน กิริยา กรรม เช่น พอกินข้าว (ประธานคือพอก / กิริยาคือ กิน / กรรมคือ ข้าว)

ภาษาไทย ส่วนประกอบในประโยค มีประธาน กิริยา กรรม มากมาย ให้เลือก ซึ่งต่างจากภาษาสากล 例如 กิ ใช You I Me She He สารทัศน์

การสื่อความหมายโดยการพูด มักเป็นทั้งศาสตร์ และศิลปะ เนื่องจากการพูดในแต่ละครั้ง สิ่งที่ส่งผลมาก ที่สุด คือ การพูด ที่มีสติและอารมณ์ เป็นตัวตั้งหัวใจ ปราศจากการควบคุม สดและอารมณ์ ทำให้เกิดคุณค่า จากการพูดลดลงเป็นอย่างมาก

องค์ประกอบของ ประโยคในการพูดคุย จากการ ทบทวนภาษาไทย โดยแบ่งเป็น ๓ องค์ประกอบหลักๆ ได้แก่

๑. ประโยชน์ (ประชาน กิริยา กรรม)

๒. น้ำเสียง

๓. ทางเสียง

- ในส่วนที่ ๑ ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร รวมถึง การเลือกองค์ประกอบใน การสื่อสาร ถ้าเลือกผิดใช้ผิดมีผลต่อการดำเนินชีวิต และอนาคต

ตัวอย่าง ที่ ๑

หน้างาน สิ่งงาน ให้ธุรกิจ ถ้าคุณเป็น เอ (ธุรกิจ) คุณจะทำงานให้ผู้จัดการคนใดก่อน ?

ก. พิม ส่งงานก่อนเที่ยง ต้องให้เสร็จ นะ

ข. พิม งานที่พื้นของช่วย เที่ยงน่าจะเสร็จ
ติดขัดอย่างไร ตามพื้น

คำตาม : เอ คุณจะทำงานให้ ก หรือ ข

จากประโยชน์ดังกล่าว การเลือกใช้คำ ที่มาประกอบใน ประโยชน์ มีผลต่อผลลัพธ์ ทั้งด้านความรู้สึก และการ ปฏิบัติ การกระทำ

- ในส่วนที่ ๒ พูดถึงน้ำเสียง

น้ำเสียงในที่นี้ หมายถึง น้ำหนักความดัง และช่วง จังหวะ ของคำพูด โดยมีอารมณ์และความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวกัน ในการพูด แต่ละประโยชน์เน้นอนพฤตกรรม มนุษย์ "ไม่ชอบ การพูดเสียงดัง กระซอกโโซกษา". หากเลือกใช้ประโยชน์ ที่ส่งผลเชิงลบ กับน้ำเสียงดัง มากจะก่อให้เกิดความขุนข้อง หมองใจ ไม่พอใจ และเคืองใจกันในที่สุด เช่น เสียงรับ โทรศัพท์ (คุณเคยได้ยินแบบไหน)

๑. สั่งศีริค่ะ กรณีการ์ รับสาย ต้องการพูดสาย กับใครค่ะ. (น้ำเสียงกระตือรือร้น น่าฟัง)

๒. สั่งศีริค่ะ จะพูดกับใครค่ะ (เสียงห้วน กระแทก กระทัน)

มีผลลัพธ์ ต่อผู้ฟัง และผู้ที่ได้ยิน . ได้ฟัง เราเคย ได้ยินคนโบราณกล่าวไว้ เวลาทະเลาะกัน หรือ พูดจา

ไม่ดีใส่กัน อย่าให้เด็กอยู่ในเหตุการณ์ เพราะ เด็กจะรับ ผลลัพธ์ไป

ยกตัวอย่างง่ายๆ

๑. พ่อแม่ทະเลาะกัน ในเหตุการณ์ มีลูก พี่เลี้ยง แน่นอน พ่อกับแม่ มีน้ำเสียง ดัง ตัวด เกรียวกัดใส่กัน พ่อกับแม่ รับ ความรู้สึก รับไป คนละ ๕๐% ความรู้สึก ที่เหลือ อยู่ในตัวลูก และ พี่เลี้ยง

๒. เราเห็นคนยกพวกตีกัน ตะโกนใส่กัน เรารับ ความรู้สึกนั้นมา ถ้าเราอยู่ในเหตุการณ์ การใช้น้ำเสียง เป็นปัจจัยหนึ่งในการพูด มีผลต่อคนรอบข้างและผลลัพธ์ ที่คาดหวังจะได้เช่นกัน หากถูด้วยว่าชอบพูดหัวน ดุ อาจจะใช้ เม็ด หรือ พูดให้ชาลง น้ำเสียงให้นุ่มนิ่น (หันนี้หันนั้น ต้องเลือกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และประเภทบุคลากร ให้เหมาะสม)

- ในส่วนที่ ๓ ทางเสียง

ทางเสียง คือคำที่ลงท้ายประโยชน์ เช่น ครับ หรือ ค่ะ ต่อท้ายประโยชน์. เพราะคำพูด คำลงท้ายในการพูด สร้าง ผลลัพธ์จากการพูด ได้เช่นกัน

· ปัจจุบันคนไทยจะเกิดในยุคสมัยใดก็ตาม ต้อง รู้จักเลือกให้เกิดผลลัพธ์ และเหมาะสมกับผู้ฟังส่วนประกอบ ของคำพูด ใน ๓ ส่วน เราในฐานะคนไทยต้องทราบและ รู้จักเลือกใช้ประโยชน์ที่ใช้ในการพูด การสื่อสาร เพราะ การสื่อสารโดยการพูดตรง จะให้ผลลัพธ์เชิงบวก หรือ เชิงลบ ขึ้นอยู่กับตัวผู้พูดว่า เราอยากรับผลลัพธ์เป็นอย่างไร "เลือกคำพูด ให้เหมาะสมกับลุ่มพัง" องค์ประกอบหลัก ใน การพูด ดังที่กล่าวมาในข้างต้นประโยชน์ น้ำเสียง และทางเสียง ส่วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างผลลัพธ์ หลังการพูด หากผู้พูดรู้จักการเลือกใช้ให้เหมาะสม ก็จะทำ ให้ได้ผลลัพธ์ตามความรู้ และความเข้าใจ เมื่อพูดออกไป ทราบ เข้าใจ และมีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร

อย่างไร ถึงเรียกว่า พูดดี ?

การพูดดี “ผู้พูดๆ แล้วเกิดความพึงพอใจ กับผู้ฟัง และผู้พูด”

การพูดดีๆ ซึ่งมีปัจจัยอยู่ ๔ เรื่อง ดังนี้

๑. การพูดอย่างมั่นใจ

การพูดอย่างมั่นใจ จาก รู้และเข้าใจ มีทักษะ ความชำนาญ ในเรื่องที่จะพูด จึง มั่นใจในการสื่อสาร ผู้พูดจะรักษาในการพูดก็ต่อเมื่อ มีความรู้ มีทักษะ มีทัศนคติ ที่ดีในเรื่องที่พูด เมื่อพูดออกมาก็แล้วทำให้คำพูดนั้น ทรงพลัง จากความมั่นใจตัวผู้พูดนั้นเอง

๒. พูดในสิ่งที่ควรทำ

ในการพูด ควรจะมีหัวข้อ หรือเนื้อหา หรือ ประเด็นในการพูด การพูดในลักษณะนี้เป็นการพูดให้อยู่ในกรอบที่วางไว้ เพื่อให้ได้คำตอบจากหัวข้อ และผลสรุปจากประเด็น ที่พูดออกไป

๓. พูดให้เป็นบางกอก

การพูดที่ไม่สร้างความเดือนร้อน พูดด้วยแล้ว มีพลัง อย่างกำหนด การพูดเชิงบวกในเป็นการสร้างประโยชน์ เชิงบวก โดยผู้พูดมีอารมณ์กระตุ้น จิตสำนึกให้ผู้ฟังเกิด แรงผลัก แรงบันดาลใจ ในการลงมือปฏิบัติ หรือกระทำ

๔. พูดอย่างมีไหวพริบ

การพูดโดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ในการลงมือปฏิบัติจากการอ้างอิง การพูดเพื่อผลิกแพลง สถานการณ์ต่างๆ ให้รอบปอดภัย พ้นเรื่องราวต่างๆ

๕. การพูดด้วยการฟัง

การพูดหลังจากผู้พูดๆ จบ ส่วนใหญ่มักใช้ในการ ประชุม จับประเด็น สัมภาษณ์ต่างๆ การจับใจความต่างๆ ในการสืบ สรรหา ข้อมูลข่าวสาร

๖. การพูดให้ถูกต้อง

การพูดให้ตรงกับความจริงที่เกิดขึ้น ก่อประโยชน์ และถูกต้องตามเรื่องราวที่เกิดขึ้น

๗. การพูดที่ถูกใจ

การพูดโดยใช้วิธีสนับสนุน เพื่อก่อให้เกิดผล ประโยชน์ที่คาดหวังตามมา

๘. การพูดให้ปฏิบัติตาม

การพูดลักษณะนี้ เป็นคำพูดที่แนะนำ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ที่หลังผลที่จะให้ผู้ฟังปฏิบัติตาม

การพูดที่ดี มีหลายประเภท ดังกล่าว แต่อย่าลืมว่า การพูดแต่ละเรื่อง จึงมีความสำคัญแตกต่างกันไป “เคยมีเพื่อนของนักประชัญ ชาวกรีก กล่าววอก โซเครติส ว่า ดูก่อนท่าน มีเพื่อนคนหนึ่ง ชอบตำหนิท่านลับหลัง ข้าจะเล่าให้ท่าน พึง ประชัญ โซเครติส ยิ่มแล้วบอกเพื่อน เขายัง ดูก่อนเพื่อนรัก สิ่งที่ท่านจะพูดต่อ เป็นแบบนี้ หรือไม่?”

๑. พูดออกมาก เป็นเรื่องจริง หรือไม่ ?

๒. พูดออกไป มีประโยชน์หรือไม่ ?

๓. พูดออกไปแล้ว ทำลายความรู้สึกคนฟังหรือไม่ ?

โซเครติส กล่าววอกเพื่อนว่า ท่านลองพิจารณาดูว่า สิ่งที่ท่านจะพูด หากทั้ง สามข้อ มีใช้ทั้งสาม

ข้อท่านจะกลับไปก่อน มันไม่เกิดการสร้างคุณค่า กับตัวท่าน เพื่อนจึงเดินกลับไป จากข้อคิดของประชัญ ชาวกรีก มีเหตุผลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่า นำมาใช้ได้กับทุกสถานการณ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิธี ชีวิตประจำวันได้ดี ซึ่งในสังคมไทย เราเคยอ่านเจอนหนังสือ สมบัติผู้ดีของเจ้าพระยาพระ剩จุลจอมราชนิพัตติ กล่าวไว้ เป็นภาษาฯ เกี่ยวกับการพูด ดังนี้

ภาคหนึ่ง - ผู้ดีย่อมรักษา ความเรียบร้อย

๑. ไม่สอดสนนว่าชา หรือແยংচিংพูด

๒. ไม่พูดเสียงดังอันดังเกิน

๓. ไม่ใช้เสียงดาวด พูดจากตันกระโซกกระชาแกเสียง

๔. ไม่ใช่เวลาหักหาญดึงดัน

๕. ไม่ใช้ถ้อยคำหยาบคาย

ภาคสอง ๒ - ผู้ดียอมไม่อุ Jad Samak

๑. ไม่พูดถึงสิ่งสักปรากโสโตรก น่ารังเกียจใน
ท่ามกลางชุมชน

๒. ไม่พูดถึงความปิดบังในที่ชุมชน

ภาคสาม ๓ - ผู้ดียอมมีสัมมาคาราะ

๑. ไม่พูดจาล้อเลียนหลอกลวงผู้ใหญ่

๒. ไม่พูดกล่าวร้ายญาติมิตรที่รักใคร่ของผู้ฟัง

๓. ไม่พูดติดเตียนลิงอันเป็นที่เคารพของผู้อื่น

๔. ทำผิดพลาดเพล็ง บุคคลใด ต้องพูดขอโทษ

๕. ผู้ดีให้คุณแก่คนแอง รู้จักพูดขอบคุณ

ภาค ๔ - ผู้ดียอมมีกิริยาอันเป็นที่รัก

๑. ไม่พูดติดเตียน ลิงของ หรือบ้าน ที่พัก ที่ตนเอง
ไปอยู่ ไปพัก

๒. ไม่พูดสรรเสริญ บุคคล

๓. ไม่พูดให้เพื่อนอันอาย กระดาษ

๔. ไม่พูดเปรียบเทียบค่อนแคะ ในชุมชน

๕. ไม่พูดหักเรื่องร้าย

๖. ไม่พูดหักไทยในเรื่องร้ายๆ

๗. ไม่พูดสิ่งนำอาย กระดาษ ให้แยกฟัง

๘. ไม่พูดถึงเรื่องซับซ้อนให้แยกฟัง

๙. ไม่พูดอัปมงคลในงานมงคล

ภาคที่ ๕ - ผู้ดี ยอมมีส่ง่า

๑. พูดชัดถ้อยความ ชัดถ้อยคำ เชื่อถือได้

ภาคที่ ๖ - ปฏิบัติการงานดี

๑. พูดในสิ่งที่เชื่อถือได้

๒. ไม่พูดในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้

ภาคที่ ๗ - จิตใจดี

๑. ไม่พูดเย้ายาทางผู้ทำผิดพลาด

๒. ไม่พูดช่มชี้ ข่มเหง รังแก

ภาคที่ ๘ - ไม่เห็นแก่ตัว

๑. ไม่ชอบแยกความจากผู้ใด ในขณะที่พูด
ความลับกัน

๒. ไม่พูดแต่เรื่องตนเอง ฝ่ายเดียว

๓. ไม่เอาเรื่องของคนมาพูดในเวลาอุบัติส่วนรวม

๔. ไม่พูดติดเตียนลิงของที่ผู้อื่นหยิบยกให้ว่าไม่ดีพอก

๕. ไม่พูดถามราคา สิ่งของ ที่ผู้อื่นให้เด่น

๖. ไม่ใช้ภาษาอ้ออวด ลบหลู่ผู้อื่น

ภาคที่ ๙ - ความสุจริตชื่อตรง

๑. ไม่พูดซอกแซกตามธุระส่วนตัวที่ไม่ใช่เรื่อง
ของตน

๒. ไม่พูดถึงผลประโยชน์ที่เข้าหาตน ที่ไม่มีหน้าที่
เกี่ยวข้อง

๓. ไม่พูดรี่องคนในบ้าน กับแขกที่มาเยือน

๔. ไม่เอกสารความลับของผู้อื่นเที่ยวกับผู้อื่น

๕. ไม่พูดถึงความไม่ดีของผู้อื่นในที่แจ้ง

๖. ไม่พูดกลับกลอกตลอดแต่แลง

๗. ไม่พูดคำสาบสกัดปาก

๘. ไม่พูดมุสา วาจา

ภาคที่ ๑๐ - ไม่ประพฤติชั่ว

๑. ไม่พูดพาลซักชวน ให้คนทะเลาะ ชัดใจกัน

๒. ไม่พูดนินทาว่าร้ายกันและกัน

๓. ไม่พูดส่อเสียด ยุบ ล่งเสริม ให้เกิดเรื่อง

๔. ไม่พูดสอนพลอ ประจบประแจง

๕. ไม่พูดแซ่บให้ร้ายผู้ดี

ทั้ง ๑๐ ภาค กล่าวถึงการพูด ซึ่งในสังคมสมัยนี้ การพูดเปลี่ยนไปจากเดิมมาก ยุคเปลี่ยนไทยเราเองรับ
วัฒนธรรมตะวันตก เข้ามามาก จนลืมขาดการประสาน
ซึ่งคำร่วมไว้ ซึ่งกิริยามารยาท และการพูดในวัยเยาว์
สำคัญนัก เพราะเป็นพื้นฐานทางครอบครัว ที่มีผลต่อ
อนาคตของเด็กๆ ในภายภาคหน้า

การพูดกับเด็กๆ ในสังคม สมัยใหม่

"เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ
เหมือนกับปูนซีเมนต์ที่ยังไม่แห้ง" อธิบาย

รักค่าพูด และการกระทำกีดขวางต่อพวกรебากทางได้กีทางหนึ่ง
เด็กเป็นวัยที่ประ_RGBAง สิ่งที่พ่อแม่หรือครูพูดโดยไม่คิดหรือ
รู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจเกิดผลอย่างรุนแรงต่อชะตาชีวิต
ของเด็ก” เช่น จันอตต์

เราในฐานะคนไทยคนหนึ่ง คงยกเห็นภาพ
คนรุ่นใหม่ พูดจา กับประเพณีทั่งดงามสืบสานไปยังรุ่น
ต่อไป ในสังคมไทย

อ้างอิง :

สมบัติ ของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทร์ราธิบดี
: คลอสัมภาษณ์ HRD Talk นิตยสาร GHM ๒๕๕๘ : สุนิสา^๑
ประเมินก้าว

“มารยาทไทย.. ความดูดตามทางวัฒนธรรม”

รัตนลักษณ์ มณีรัตน์โชติวงศ์

ในสังคมปัจจุบันที่เทคโนโลยีก้าวล้ำนำสมัย สื่อเทคโนโลยีก้าวหน้ารวดเร็ว คนจากทุกแห่งทั่วโลก สามารถสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน การสื่อสารอย่างไร้พรมแดนนี้ส่งผลให้เกิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ของแต่ละชนชาติเกิดขึ้นในเสี้ยวนาที เราสามารถรับรู้และเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และวิถีชีวิตของเพื่อนชาวต่างชาติได้อย่างรวดเร็ว เชือผ้า การแต่งกาย การพูดบุคคลิก และรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ รวมไปถึง ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติต่อการใช้ชีวิตของคนในชาตินั้น อาจสื่อสาร และถูกถ่ายทอดผ่านสังคมออนไลน์ได้อย่างไร ขอบเขต ค่าถูกที่เกิดขึ้นก็คือ หากเป็นเช่นนี้เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติจะคงรักษาเอกลักษณ์ของตนให้ดำรงอยู่อย่างไรภายนอกสังคมของโลก ให้พรมแดนนี้ และที่สำคัญคือเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย ของเราจะสามารถยืนหยัดภายนอกภายนอกได้กระบวนการสืบทอดของสังคมโลกเช่นนี้ได้อย่างไร หรือเราจะปล่อยให้เอกลักษณ์ความเป็นไทยถูกกลืนหายไปกับสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ค่าตอบแทนอยู่ที่การย้อนกลับมาของตัวเองว่าเรารู้จักและเห็นค่าของ “วัฒนธรรมไทย” ที่เป็นรากเหง้าของเรา ลึกซึ้งดีเพียงใด

ความหมายและลักษณะของวัฒนธรรม

“วัฒนธรรม” เป็นสิ่งสะท้อนเอกลักษณ์ของคนในชาติ แต่ละชนชาติยอมมีวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ตามบริบทของตนเอง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้定义ความหมายของ “วัฒนธรรม” ว่า คือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติ วัฒนธรรม พุทธศาสนาฯ ๒๕๘๔ ได้อธิบายว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน ในทางวิทยาการ “วัฒนธรรม” หมายถึง พฤติกรรม และสิ่งที่คนในหมู่ผู้ลิดสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกรของตน นอกจากนี้วัฒนธรรมยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงลักษณะการดำรงชีวิตของแต่ละชนชาติ ดังเช่นที่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (๒๕๔๙) ได้อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม เช่น การกิน การอยู่ การแต่งกาย และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต ซึ่งคนส่วนใหญ่ปฏิบัติสืบท่อ กันมา สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไข และกาลเวลา

นอกจากนี้วัฒนธรรมยังมีการดำเนินชีวิตของคนที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและท้องถิ่นอีกด้วย ดังที่ ประเวศ วงศ์ (๒๕๔๘) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตร่วมกันของกลุ่มชน อันสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหนึ่ง สิ่งแวดล้อมในแต่ละแห่ง แตกต่างกัน วัฒนธรรมจึงแตกต่างหลากหลายไปตาม ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ที่เรียกว่าความหลากหลายทาง วัฒนธรรม วิถีชีวิตร่วมกันมีความหมายกว้าง และ ครอบคลุมมาก

วัฒนธรรมนี้มีหลากหลายและมีการแบ่งประเภท ของวัฒนธรรม เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาและอนุรักษ์ เช่น สำนักโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร (๒๕๔๘) ได้แบ่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เป็น ๒ ประเภท คือ มรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่หมายถึงวัตถุหรือสถานที่ที่เกิดขึ้น จากฝีมือการประดิษฐ์คิดค้น การดัดแปลงการอยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์จากมนุษย์สามารถเห็นและจับต้องได้ สิ่งต่างๆ ดังกล่าวอาจจะใช้ประโยชน์เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง และทิ้งร้างไปหรือใช้ประโยชน์มานานกระทั้งปัจจุบัน มรดก ศิลปวัฒนธรรมประเภทนี้มีทั้งชนิดที่เคลื่อนที่ได้เรียกว่า “โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ” และชนิดที่ติดที่เรียกว่า “โบราณสถาน” จะเห็นได้ว่า “วัฒนธรรม” นั้น มีความหมาย ลึกซึ้งไปถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนในแต่ละชนชาติเป็นการ ดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นรูปแบบ ที่แสดงเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต เช่น ภาษา การกิน การอยู่ การแต่งกาย การประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยม การประพฤติปฏิบัติและหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต ซึ่งคน ส่วนใหญ่ในสังคมหรือท้องถิ่นนั้นๆ ปฏิบัติสืบทอกันมา ช้านานจากรุ่นสู่รุ่น

มารยาทไทย

วัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่ครอบคลุมและผู้คนลึก อยู่ในทุกเรื่องในวิถีชีวิตของคนไทยทั้งภาษาไทย อาหาร

การกินแบบไทย ลักษณะที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับสภาพ ภูมิอากาศและภูมิประเทศและวิถีชีวิต ความเชื่อและค่านิยม ที่ผู้คนลึกในความคิดอ่านและการประพฤติปฏิบัติตาม คนไทย จนเกิดเป็นมารยาทประเพณีที่สืบทอกันมาช้านาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ รวมทั้ง “มารยาทไทย” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ ของการประพฤติปฏิบัติตาม การวางแผนตัว ลักษณะบุคลิกภาพ ที่เป็นไปตามกาลเทศะและอ่อนน้อมก้ม蹲 ความเชื่อ และค่านิยมในการให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน ตามลำดับอาชญากรรมของคนไทยถูกถ่ายทอดออกมานาน กิริยา การแสดงออก การพูดจาต่างๆ ในแต่ละสถานการณ์ เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนไทยที่ผู้คนต่างชาติ เห็นได้ชัดเชิงประจักษ์เมื่อย่างรายเข้ามาในประเทศไทย

มารยาทไทยเป็นบุคลิกภาพโดยรวมของบุคคล ภายใต้จิตสำนึกของความรู้สึกทางเพศและการวางแผน คำว่า “มารยาท” มีได้หมายถึงลักษณะของการวางแผน กิริยา มารยาท การพูด การยืน การเดิน การนั่ง การไหว้ การปฏิบัติตาม การพูดจาหรือการเคารพผู้ใหญ่เพียง เท่านั้นแต่มีความหมายลึกซึ้งไปถึงจิตที่อ่อนโยน รักใคร่ รักมีค่า รักเคารพ รักด้วยดู หากผู้ใดมีจิตที่รักสำนึกและ ตระหนักไว้เสมอเช่นนี้ก็จะเป็นคนอบน้อม วาจารักษ์ อ่อนโยนการกระทำได้ ที่จะเป็นไปตามเหตุของกาลเทศะ และความเหมาะสมควรทั้งสิ้น

๑. ความหมายของมารยาท

มารยาทนี้นอกจากเป็นสิ่งแสดงถึงกิริยาและ ความประพฤติที่อ่อนน้อมเหมาะสมสมและดีงามแล้วยังเป็น เครื่องแสดงให้เห็นถึงการอบรมเลี้ยงดูและการอบรม สั่งสอนที่มาจากครอบครัวและครูบาอาจารย์ด้วย ดังความหมาย ของคำว่า “มารยาทไทย” ที่ ราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๐) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “มารยาทหรือมารยาทเป็นคำไทย ซึ่งนำมายากภาษาบาลี ว่า “มริยาท” และภาษาสันสกฤต ว่า “มารยาท” ซึ่งแปลว่า กิริยาจากที่ถือว่าเรียบร้อย

หมายถึง การปฏิบัตินโดยผ่านกระบวนการฝึกอบรม รักษาให้เป็นไปตามความนิยมยอมรับของสังคมแต่ละสังคม ภารยาที่ดีของสังคมหนึ่งอาจกล่าวเป็นภารยาที่ไม่ดีของอีksangcomหนึ่งก็ได้ ความเยี่ยมยอดและความย่ำแย่ของภารยาที่จึงขึ้นอยู่กับมนุษย์สิ่งแวดล้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นประการสำคัญ

ภารยาที่เหมาะสมสามารถนอกจากจะทำให้เกิดความรู้ความไว้ควรของผู้ปฏิบัติและการอบรมเลี้ยงดูที่ดีแล้ว คสสสบสุขเนื่องจากคนในสังคมรู้หลักแห่งการครัวไม่ควร มีความเกรงใจซึ่งกันและกัน รู้หลักของ “กาลเทศะ” แปลว่า การรู้หลักของเวลาและสถานที่ซึ่งหมายถึงบุคคลควรรู้จักพิจารณา และประพฤติปฏิบัตินให้เหมาะสมกับเวลา และสถานที่ในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงออกที่จะประพฤติปฏิบัติสิ่งใดก็คิด ก่อนแสดงออกไปเสมอเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและปลูกฝังจนเกิดเป็นความเคยชิน ดังที่ กรมวิชาการ (๒๕๒๔) กล่าวว่า ภารยา หมายถึง ภริยา婆姐ที่ถือว่าเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับของสังคม คนเราเมื่อยื่ร่วมกันเป็นสังคม จำเป็นต้องมีภารยาที่ต่อกันอันจะทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปโดยราบรื่นเรียบร้อย ยิ่งกว่านั้นการมีภารยาที่ต่อกันยังแสดงออกถึงนิสัยของกันและกันด้วย ซึ่งลักษณะเด่นชัด คือ ความสุภาพ อ่อนน้อม และเคารพในระบบอาชูโส

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม (๒๕๒๕) ได้ให้ความหมายของภารยา ว่าหมายถึง ภริยาอาภาร ที่ควรประพฤติปฏิบัติอย่างมีขอบเขตหรือมีระเบียบ แบบแผนอันเหมาะสมแก่กาลเทศะ และทางสังคม ได้แก่ การยืน การนั่ง การนอน การแสดงความเคารพ การรับของสิ่งของ

พัว อนุรักษ์ราชมนตรี (๒๕๓๐) กล่าวว่า ความหมายของภารยา หมายถึง การมีภริยา 婆姐 ใจ สุภาพ เรียบร้อย ชาติไทยได้กำหนดแบบอย่างของภารยาที่ไว้ด้วยอย่างหลักฐาน ล้วนแต่เหมาะสม และอาจตัดแปลง

แก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและการสมัยได้ กิริยา ภารยาทของไทยแต่ละท่าแต่ละแบบนั้น ล้วนไม่ขัดกับการใช้อวัยวะประกอบท่า จึงเป็นท่างดงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น กฎบุตรธิดาไม่ว่าชาติใด ถ้าได้การศึกษา และการอบรมมาดีแล้ว ทั้งกาย วาจา ใจ ย่อมได้เชื่อว่า สุภาพชน สุภาพชนจะรู้จักเห็นว่ารังใจตัวเอง มีความสะอาดดื่นบ้า ลักษณะ ตนเอง ไม่ยอมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนอยู่เสมอ

จากความหมายของภารยาไทยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ภารยาไทยมีความหมายครอบคลุมไปถึงกิริยา ท่าทาง การแสดงออก การพูด การเดิน การนั่ง การยืน การแต่งกาย หรือแม้แต่การยืนหยิบของการทำความเคารพบุคคล เป็นกิริยา婆姐 และการประพฤตินตามกาลเทศะที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น

๒. การปฏิบัติตามหลักมารยาทไทย คนไทย สมัยโบราณได้กำหนดแบบแผนของการปฏิบัติตน และการแสดงออกไว้อย่างเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ โดยเรียกการประพฤติปฏิบัติตามกาลเทศะนั้นว่า “ภารยา” เพื่อให้คนในสังคมใช้เพื่อปฏิบัติต่อ กันตามหลักอาชูโส โดยมีระเบียบแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาช้านาน

ภารยาแบบไทยนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัตินในชีวิตประจำวันทั่วไปตามหลักอาชูโส และกาลเทศะ เช่น เมื่อเราเดินผ่านผู้ใหญ่ผู้ที่เด็กกว่าหรือมีอาชูโสอย่างกว่าต้องก้มตัวลงแล้วค่อยๆ เดินผ่านไปหรือแม้กระทั่งการไหว้ของคนไทยเป็นการแสดงความเคารพโดยการปะน姆มือแลวยกมือหั้งสองข้างจุดใบหน้า ซึ่งถือเป็นการแสดงความเคารพอาย่างสูงตามระดับของบุคคลก็มี หลักระดับ เช่น การไหว้พระ ได้แก่ การไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รวมทั้งการทำความเคารพต่อบุคคลที่ว่าด้วย

และปูชนียสถานที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เราจะประน姆มือแล้วยกขึ้นพร้อมกับกัมศีรษะลงให้หัวแม่มือจดระหง่านค้า ปลายนิ้วแนบส่วนบนของหน้าผาก ส่วนการไหว้ผู้มีพระคุณ และผู้อาวุโสนั้นมีแบบแผนในการปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจงออกไป เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ครู อาจารย์ และผู้ที่เราเคารพนับถือเราจะประนุมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับกัมศีรษะลงให้หัวแม่มือจดปลายจมูก ปลายนิ้วแนบระหว่างค้า ส่วนการไหว้บุคคลทั่วๆ ไปที่เคารพนับถือหรือผู้มีอาวุโสสูงกว่าเล็กน้อยโดยประนุมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับกัมศีรษะลงให้หัวแม่มือจดปลายทางปลายนิ้วแนบปลายจมูก

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงระบบทั้งแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาจากการรุ่นสู่รุ่นที่ต้องอาศัยการสื่อสารและสังเกตว่าบุคคลนั้นเป็นใคร อาวุโสมาก หรือน้อย ทำอะไรอยู่ เรายังจะปฏิบัติกับเขาอย่างไรจึงจะเหมาะสม การเป็นผู้มีมารยาทนี้จึงเป็นการทำให้บุคคลในสังคมรู้จักใส่ใจ สังเกตและทำความรู้จักมากด้วยกันไปในที่กล้ายเป็นภาพที่เราเห็นคนในสังคมไทยที่อยู่อย่างพึ่งพาอาศัยซึ้งกันและกัน เป็นสังคมแห่งความเอื้ออาทรฉันท์พัฒันธ์นองอย่างที่ต่างชาติถ้าลืมกันมาซ้านาน

การปฏิบัติตามหลักมารยาทไทยนี้จึงเป็นเหมือนหลักเบื้องตนที่คนโบราณคิดไว้อย่างแนบเนียนที่จะใช้กิริยามารยาทที่อ่อนน้อมแบบไทยนี้ เพื่อให้คนในสังคมอยู่อย่างเอื้ออาทร ใส่ใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เด็กให้เกียรติและแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ให้ความใส่ใจและเมตตาต่อเด็ก บุคคลในสังคมอยู่อย่างเคารพและให้เกียรติกันและกัน เมื่อคนปฏิบัติตามอย่างมีมารยาทที่ดีต่อกันย่อมลดความขัดแย้งวิวาทกันได้น้อยลง

บทบาทของมารยาทไทยในสังคมยุคใหม่

มารยาทเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาซ้านาน เป็นการประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึง

ความอนุน้อม การให้เกียรติและเมตตาต่อกันในสังคมและเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่กันอย่างเอื้ออาทร และส่งบวก แต่เมื่อการเวลาผ่านไปรูปแบบของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ต่างคนต่างออกใบเดินทางทำมาหากินทั้งหญิงและชาย คนหนุ่มสาวต่างออกไปทำงานทำในเมืองใหญ่ คนแก่เฒ่าเฝ้าบ้านเลี้ยงหลานหรือถูกทิ้งให้อยู่คนเดียวตามลำพัง รูปแบบของครอบครัวไทย จากเคยเป็นครอบครัวใหญ่มี ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อ่า และลูกหลานพร้อมหน้า แปรเปลี่ยนเป็นครอบครัวขนาดเล็กมีเพียง พ่อแม่ ลูกที่ต่างคนต่างต้องเร่งรีบออกไปทำงาน ไปเรียนหนังสือค่ามาเหนื่อยล้าเงินคัวลงนอน วันๆ ได้พูดคุย มีปฏิสัมพันธ์กันเพียงน้อยนิด ยิ่งทุกวันมีสังคมของโซเชียลเน็ตเวิร์ค (Social Network) ที่ทำให้สังคมโลกกลางเป็นสังคมออนไลน์ คนพูดคุยกันมากขึ้นแต่ไม่ได้กันน้อยลง คนมีเพื่อนมากขึ้นแต่ปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง การปฏิบัติตามหลักมารยาทไทยของเด็กรุ่นใหม่จึงแทบจะเลือนหายไปจากสังคมในโลกยุคใหม่นี้เด็กน้อยคนนัก ที่จะรู้จักและเข้าใจหลักการปฏิบัติตามมาตรฐานมารยาทไทยดังเดิมน้อยอย่างแท้จริง รวมไปถึงการเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจต่อวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยที่สอดแทรกอยู่ในการปฏิบัติตามหลักมารยาทไทยที่เป็นภาวะวิกฤตหนึ่งของสังคมไทย

ปัญหาในการเห็นคุณค่าและการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมความเป็นไทยนี้เป็นปัญหาระดับชาติที่ถูกกล่าวถึงในวงเสวนากับประธานวิชาการต่างๆ มีการนำประเด็นเรื่องพฤติกรรมและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของเด็กไทย อาทิ ปัญหาของเด็กไทยที่เสื่อมจริยธรรม ปัญหาด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสมต่างๆ แนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมอันดีประสังค์ของเด็กไทย ฯลฯ จากหัวข้อในการเสวนานี้ แสดงให้เห็นถึงภาวะวิกฤติของพฤติกรรมของเด็กไทยที่นักวิชาการเชื่อกันว่าปัญหาพฤติกรรมของเด็กไทยเหล่านี้เชื่อมโยงกันกับปัญหาทาง

ศีลธรรมและจริยธรรม ที่เด็กไทยมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น แต่มีจริยธรรมน้อยลง จนลุก浪амไปถึงการที่ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากเด็กและเยาวชนก็มีมากขึ้นตามไปด้วย

จากประเด็นวิกฤติทางจริยธรรมของเด็ก และเยาวชนไทยนี้ทำให้เกิดความพยายามของทุกองค์กร และทุกหน่วยงานต่างพยายามหาทางออก และแนวทางในการแก้ปัญหาจริยธรรมและพยายามเสริมสร้างพุทธิกรรมอันดีของเด็กและเยาวชน ทั้งการนำหลักการส่งเสริมพุทธิกรรมอันดีของเด็ก และลดพุทธิกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสอดแทรกในเนื้อหาสาระของการสอนนักศึกษาครู ในรายวิชาต่างๆ ให้ผู้ที่จะจบออกไปเป็นครูเป็นผู้ที่สามารถปลูกฝังพุทธิกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนได้การจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ของห้องจากภาครัฐและเอกชนในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก และเยาวชน เช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรมที่รัฐบาลส่งเสริมให้เกิดขึ้น หรือแม้แต่การที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมืองเพื่อให้นักเรียนรู้หน้าที่ของคนไทย มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีความภูมิใจในชาติและความเป็นคนไทย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ที่นำหลักการทางวัฒนธรรมไทยเข้าไปสอดแทรก เช่น ความกตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ การรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันดงงาม และการมีศีลธรรมรักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน เป็นต้น

จากแนวโน้มนโยบายในการเสริมสร้างพุทธิกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ของห้องจากภาครัฐและเอกชนจะเห็นได้ว่ามีการวิเคราะห์ถึงปัญหาของพุทธิกรรมของเด็กและเยาวชนไทยที่ขาดจริยธรรมอันดีและมีการเล็งเห็นว่าแนวทางในการเสริมสร้างพุทธิกรรมที่พึงประสงค์และการแก้ไขปัญหาการขาดจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย

นี้คือการนำหลักการทางวัฒนธรรมไทย เช่น การมีคุณธรรม ความกตัญญู มีวินัย การประพฤติปฏิบูรณ์ด้านความหลัก วัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงาม มาสอดแทรกและปลูกฝังให้เด็กไทยมีความอ่อน懦ก่อนอื่น พัฒนา รู้หลักของการปฏิบูรณ์ด้านที่เหมาะสมและมีคุณธรรมจริยธรรมตามวิถีไทย นั่นหมายความว่า สังคมไทยกำลังเรียกร้องให้เด็กไทยเป็นเด็กไทยที่มีกิริยาภยานแบบไทยที่รู้ดี รู้ควร รู้ปฏิบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรมและเห็นคุณค่าของความเป็นไทย และสังคมกำลังใช้วัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องมือทางสังคมในการเปลี่ยนแปลงและปลูกฝังความดีงามให้กับเด็กและเยาวชนไทย มาตรายางและวัฒนธรรมไทยจึงมีใช้เพียงแนวทางปฏิบูรณ์ที่โบราณค่าครองค่าต่อไป ในวันนี้เราอาจกล่าวได้ว่า "มารยาทไทยเป็นความงดงามทางวัฒนธรรม" ที่เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังความนอบน้อม ความเอื้อเพื่อ ความเมตตาและจริยธรรมพื้นฐานให้กับคนในสังคมไทย ในทุกยุคทุกสมัย ความงดงามของมารยาทไทยนี้..ซึ่งใจทุกครั้งเมื่อได้เห็น..อมยิ้มทุกครั้งเมื่อได้ยิน ทรงพลังในทุกยุคทุกสมัย เป็นความงดงามที่คนไทยส่งต่อและสืบทอดกัน จากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ภายใต้คำว่า "วัฒนธรรมไทย"

เรียนรู้วัสดุพ่อเพียงจาก “เสกไร่นาสวนผสม”

จิตาภา ศรีวนิดา

นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ไร่นาสวนผสม เป็นรูปแบบหนึ่งของการทำการเกษตรแบบผสมผสาน คือ การทำการเกษตรหลายอย่าง ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อลดความเสี่ยงจากสภาพอากาศและราคา เน้นความหลากหลายของกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อการบริโภค ให้เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพการเกษตรต่อไป ทำให้มีความรักและมุกพันธ์กับไร่นา มีความภาคภูมิใจในผลงาน และผลผลิตของตนเองไม่อยากทิ้งไร่นาไปที่อื่น เกษตรกรมีรายได้ตลอดปี และลดค่าใช้จ่ายสำหรับการซื้ออาหารจำพวก ผัก ผลไม้ ไก่ ปลา เป็นต้น

การทำไร่นาสวนผสม จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพการเกษตร โดยมีหลักการ คือ ทำการเกษตรเลี้ยงชีพได้ประยุต และมีความสามัคคีในชุมชน โดยนำเอาแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่มาปรับใช้

ที่มาของ “เสกไร่นาสวนผสม”

เสกไร่นาสวนผสม ตั้งอยู่ที่หมู่ ๑๐ ตำบลโคกตาล อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานแห่งหนึ่ง มีขนาดพื้นที่ ๑๐ ไร่ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดย นายสมพวง วัตพันธ์ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอภูสิงห์ กรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ

นายสมพวง รัตพันธ์ เคยประกอบอาชีพรับราชการครู เมื่อปี ๒๕๑๕ ภายหลังได้ลาออกจากโครงการเกษตรอย่างก่อนกำหนด ในปี ๒๕๔๔ และได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นเกษตรกร โดยใช้ชีวิตแบบเรียนง่าย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙) ทรงพระราชนิเวศน์ โดยนำมาปรับและประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรของตนเอง และครอบครัว เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่มีอยู่ ด้วยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น๔ ส่วน สำหรับการชุดสร้างเก็บน้ำ น้ำร้าว พืชสวนพืชไร่ ที่อยู่อาศัย และทำการเกษตรแบบผสมผสาน ภายใต้ชื่อว่า “เสกไร่นาสวนผสม” ซึ่งนายสมพวง รัตพันธ์ ให้เหตุผลว่า

ตั้งชื่อนี้ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้กับลูกชายคนเล็กซึ่งมีชื่อว่า “เสก” โดยสืบทอดจากสาขาวิชาเกษตรกรรม จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี มีแนวคิดที่จะกลับมาทำการเกษตรที่บ้าน แต่ก็มาเสียชีวิตลงก่อนวัยอันควร

นายสมพวง รัตพันธ์ ได้เล่าว่า เสกไร่นาสวนผสม มีแรงผลักดันจากการที่ได้เห็นพระราชกรณียกิจของในหลวงที่ท่านได้ดำรง และเด็ดจ yeym ประชาชนชาวไทย และทรงแก้ปัญหาโดยดำเนินการโครงการต่างๆ โดยมี เป้าหมาย เพื่อแก้ปัญหาให้ประชาชนชาวไทยมีความสุข อยู่ดีกินดี ใช้ชีวิตรอย่างพอเพียง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในปี ๒๕๓๖ จึงได้เข้ารับการอบรมเรื่องการทำไร่นาสวนผสม ตามโครงการพระราชดำริ ที่อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ และได้เริ่มดำเนินการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน

การทำเกษตรในระยะเริ่มแรกจำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเบื้องต้นค่อนไป โดยเริ่มจากน้อยไปมาก จากง่ายๆ ไปยาก จะเน้นเรื่องการปรับปรุงพื้นที่ทำการเกษตรให้เหมาะสม เนื่องจากพื้นที่เดิมเป็นพื้นที่ทำนา เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย เป็นพื้นที่สูง และได้ผลผลิตต่อไร่ไม่สูง ทั้งนี้โดยได้รับการสนับสนุนจากการบริหารส่วนตำบลโคกตลาด อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ฐานการเรียนรู้ของเสกไร่นาสวนผสม

เสกไร่นาสวนผสมถูกออกแบบให้เป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ ๔ ฐาน ดังนี้

๑. ฐานศูนย์เรียนรู้การจัดการดิน และปุ๋ย ซึ่งมีแปลงเรียนรู้การใช้ปุ๋ยอินทรีย์
๒. ฐานการปลูกหัวย ตามโครงการเกษตรดินแบบ
๓. ฐานโครงการ “๑ ไร่ ๑ แสน” ข้าว ปลา หัวย
๔. ฐานการจัดการพื้นที่โดยประยุกต์ใช้ตามหลัก

เกษตรทฤษฎีใหม่ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กุญแจลอดดุลยเดช

ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้นี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจทุกกลุ่มได้เข้ามาศึกษา ซึ่งเสกไร่นาสวนผสม เป็นแหล่งเรียนรู้ในลักษณะไปกลับในวันเดียวกัน มีคลาปฏิบัติงานเป็นที่ให้ความรู้รองรับผู้ที่เข้ามาศึกษาได้จำนวน ครั้งละประมาณ ๓๐ คน โดยมี นายสมพวง รัตพันธ์ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในแต่ละฐานด้วยตนเอง ซึ่งจากนั้นจะนำผู้ศึกษาได้เยี่ยมชมและพังบรรยายตามฐานที่กำหนดแล้ว ยังมีสาธิตการปฏิบัติกรรมตามความเหมาะสมให้แก่ผู้ศึกษา และสรุปกิจกรรมทุกครั้งหลังเรียนรู้ของแต่ละฐาน โดยมีประชาชนและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ หมุนเวียนกันเข้ามาศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และมีการนำไปประยุกต์ใช้ในหลายพื้นที่

การใช้ประโยชน์จากพื้นที่

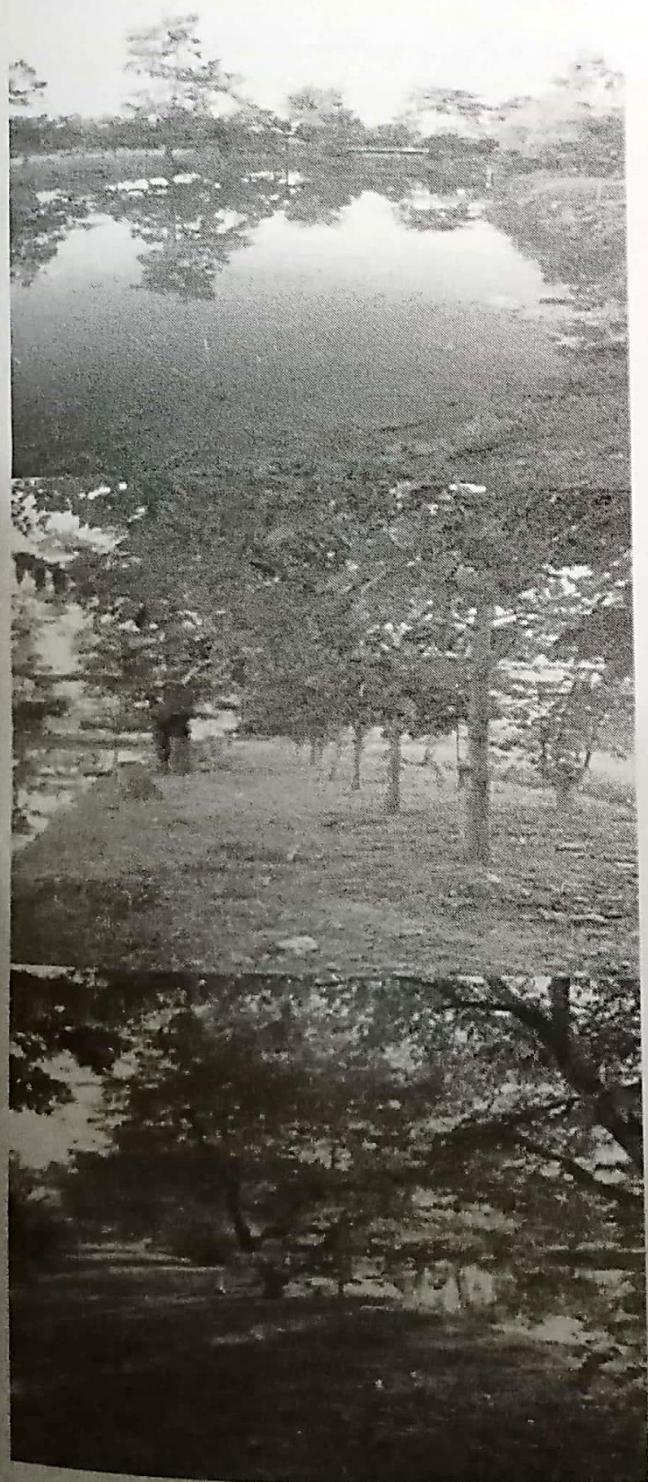
เสกไร่นาสวนผสม ได้ทำการปรับพื้นที่ ๑๐ ให้เหมาะสมกับการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม โดยแบ่งพื้นที่สำหรับการขุดสร้าง นาข้าว พืชไร่พืชสวน ที่อยู่อาศัย ในอัตราส่วน ๒๐ : ๓๐ : ๑๐ ของที่ดินที่มีอยู่ทั้งหมด ดังนี้

๑. ชุดสร้าง

การทำเกษตรไร่นาสวนผสมจำเป็นต้องมีแหล่งน้ำเพื่อเป็นส่วนหล่อเลี้ยงการทำเกษตรตลอดทั้งปี ทั้งเกี่ยวกับการผลิตพืชและสัตว์ โครงการเสกไร่นาสวนผสม จึงมีการขุดสร้างเพื่อกักเก็บน้ำ จำนวน ๒ ไร่ ความลึกประมาณ ๒.๕ เมตร เพียงพอสำหรับทำการเกษตรได้ตลอดปี และได้เลี้ยงปลาตะเพียน ปลานิล ไว้เป็นอาหารและสร้างรายได้ให้กับครอบครัว อาหารที่ใช้สำหรับเลี้ยงปลาเน้นการใช้พืชผักที่ปลูกในสวนของตนเอง ได้แก่ ต้นข้าว ต้นหญ้า การหมักฟางผสมมูลวัว และบริเวณขอบสร้างได้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ใช้ประโยชน์หลายชนิด ได้แก่

มะขามหวาน ยางนา ตะเคียงทอง พะยุง ประดู่ และ
ไม้แดง เป็นต้น

พืชท้องถิ่นที่ ๒ ไว้ และต้นไม้นานาชนิด รอบขอบสระ

๒. พืชที่ทำนา

ภายในโครงการเกษตรในสวนผสมมีพืชที่สำคัญในการปลูกข้าว จำนวน ๓ ไว้ ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีการปรับปรุงพืชที่ในการทำนา โดยโครงการฯ ร่วมกับชาวบ้าน ๔ ตัวน เพื่อเพิ่มผลผลิตในแปลงนาตามโครงการ ๑ ไว้ ๑ แสน มีกิจกรรมหลัก คือ การปลูกข้าว ห้อมนิลและข้าวห้อมมะลิ ๑๐๕ เลี้ยงปลาปลากัด ปลานะเพียน ในร่องน้ำรอบๆ แปลงนา ซึ่งเป็นปลาที่กินพืช เป็นอาหารและอาการของปลาได้มาจากพืชที่อยู่ในแปลงนา ใบข้าว หญ้าแฝก หญ้าเนเปีย เป็นต้น ส่วนขอบคันนาใช้เป็นพืชที่ปลูกมะกล่าดัน ระหว่าง หญ้าแฝก อินทนิล กลวย และปลูกพืชสมุนไพร เช่น พญาไร่ใบ สมุนไพรแก้พิษ ตะขاب ต้นไข่เน่า

คลองน้ำรอบๆ แปลงนา

วิธีการทำนาของเกษตรในสวนผสม ส่วนใหญ่จะเน้นวิธีการที่ลดต้นทุนแต่เพิ่มผลผลิต นั่นคือ การทำนาด้วยหุ่นยนต์ ซึ่งจะช่วยให้ได้ผลผลิตสูง ขณะเดียวกันก็สามารถลดต้นทุนได้ เนื่องจากสามารถกำจัดวัชพืช และดูแลง่าย ลดแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการดูแลลง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ประเภทมูลวัว และปุ๋ยพืชสดจากการไถกลบตอซังข้าว สามารถเก็บเกี่ยวได้ง่าย และใช้แรงงานภายใต้ครัวเรือน สามารถสร้างผลผลิตที่มากพอสำหรับการบริโภคในครัวเรือน

แปลงปลูกข้าวห้อมนิล

แปลงปลูกข้าวห้อมมะติ ๑๐๕

ภายหลังการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วจะไถ่กลับ ตอซังข้าว เพื่อบำรุงดินและเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินทำให้ พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ การทำนาข้าวในพื้นที่นา ๓ ไร่ จะมีการปรับปรุงพื้นที่โดยจะสลับพื้นที่ข้าวในทุกปี

นอกจากข้าวที่บักดำจะให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจแล้ว ในช่วงประมาณเดือนธันวาคม - เดือนมกราคมของทุกปี ครอบครัวของนายสมพวง รัตพันธ์ จะมีรายได้จากการเลี้ยงปลาในนาข้าวอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ที่น่าพอใจจากการเลี้ยงครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีได้ตลอดปี

๓. พื้นที่ปลูกพืชไร่ พืชสวน

โครงการเสกไวนานาสวนผสมได้ทำการปรับพื้นที่ เพื่อทำการปลูกพืชโดยปรับพื้นที่เป็น ๒ ส่วน คือ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน และปลูกยางนาแซม ซึ่งปัจจุบันกำลัง ให้ผลผลิต สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง พื้นที่รอบ ๆ จะปรับให้เป็นดันสูงพอประมาณและปลูกไม้ผล ไม้ใช้ประโยชน์ และผักต่างๆ โดยจะปลูกรอบๆ ขอบรั้ว สลับกันไปเป็นแฉะ

การปรับพื้นที่ในการปลูกพืชไร่พืชสวนนั้น ได้เริ่ม ลงมือดำเนินการมา ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๓๖ มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน โดยเริ่มปลูกมะม่วงเขียวเสวย และปลูกหวานแซม การทำการเกษตรในระยะแรกๆ ค่อนข้างมีอุปสรรค เนื่องจาก พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นเป็นดินทรายจึงต้องมีการ ปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์มาโดยตลอด

นอกจากนั้นครอบครัวของ นายสมพวง รัตพันธ์ ยังได้เลี้ยงโค ทำให้มีปุ๋ยจุลทรีย์จากมูลโค เพื่อไว้บำรุง พืชไร่พืชสวน เป็นการลดต้นทุนในการทำการเกษตรใน แต่ละปีอีกด้วย รวมทั้งการเลี้ยงไก่พื้นบ้านไว้เป็นอาหาร จำนวนมาก ทำให้ครอบครัวในปัจจุบันมีฐานะความเป็นอยู่ ที่ดีขึ้น มีความพอเพียง พ่ออยู่ พ่อใช้ และพอกิน สามารถ ทึ่งพادตนเองได้โดยไม่ต้องร้อน อีกทั้งยังสามารถให้ความ ช่วยเหลือชุมชนได้ตามโอกาสที่เหมาะสม

สวนปาล์มน้ำมัน

สวนอินทรผลม

สวนลินจี้

๔. พื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่อยู่อาศัยภายในโครงการเสกไร่นาสวนผสม มีอยู่ประมาณ ๑ ไร่ ใช้สำหรับการปลูกบ้านพักอาศัย จำนวน ๒ หลัง ศาลาปฏิบัติงาน ๑ หลัง โรงสีข้าว ๑ หลัง ปลูกยุ้งฉางเก็บข้าวเปลือกและคอกโโค ๑ หลัง

บ้านพักและคอกเลี้ยงโโค

การปรับใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการลงพื้นที่ศึกษาโครงการเสกไร่นาสวนผสม ทำให้ได้เรียนรู้ว่า นายสมพวง รัตพันธ์ และครอบครัว ได้ยึดถือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพึ่งพา ตนเองเป็นแนวทาง ดังนี้

๑. ยึดหลักสามพอ คือ พอกอยู่ พอกิน พอใช้ โดยได้ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน นั่นคือ มีการปลูกพืช ผัก ผลไม้ ไม่ใช้ประโยชน์สับเปลี่ยนไป สามารถเก็บมาบริโภค ภายในครอบครัวเป็นการลดค่าใช้จ่าย และเพิ่มรายได้แก่ ครอบครัวจากการขายปลาและพืชสวน เช่น ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

๒. มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพการเกษตรด้วยการใช้แรงงานภายใต้ ครอบครัวเป็นหลัก ทำกิจกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไปจาก ง่ายๆ ไปห่างๆ ตามความสามารถของครอบครัว

๓. มีความอดทนต่อความลำบาก และอุปสรรค ต่างๆ แสวงหาวิธีปรับปรุง แก้ไขปัญหาการประกอบ อาชีพอย่างไม่ย่อท้อ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้นและครอบครัว อญ្តีด้อย่างมีความสุข

๔. มีความประหยัดและอดออม เน้นการผลิตพืช และสัตว์ที่ผลิตได้ด้วยตนเองและสามารถเลี้ยงครอบครัว ได้ตลอดปี

๕. เน้นการผลิตอาหารสำหรับบริโภคก่อนการ หาเงินทองหรือความร่ำรวย ทั้งโดยปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่โครงการของตนเอง

๖. หลีกเหลี่ยงอบายมุขและสิ่งฟุ่มเฟือย ครอบครัว ของนายสมพวง รัตพันธ์ ดำเนินวิถีชีวิตที่เน้นการพึ่งพา ตนเองและใช้วิถีแบบเรียบง่าย

จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ครอบครัวของ นายสมพวง รัตพันธ์ มีความสุขจากการประกอบอาชีพ ทำการเกษตรตรงตามเป้าหมาย คือ มีวิถีความเป็นอยู่ที่ดี

ใช้ชีวิตเรียนง่ายแบบพออยู่ พอกิน พอดี สามารถพึ่ง
ตนเองได้ และเป็นแบบอย่างของการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข
ให้ผู้คนจำนวนมากได้มาศึกษาเรียนรู้

ความสุขของชีวิตที่พอเพียง

จากการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้สักไร่นาสวนผสม
ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าด้านการเกษตร มีส่วนช่วยในการพัฒนาการเกษตร
แบบผสมผสานของชาวบ้านอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ ชาวบ้าน
ได้มารีียนรู้เกี่ยวกับการทำการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม
ที่จริงจังและสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นตัวอย่างการปรับ
และประยุกต์ใช้เกษตรทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่ ๙) ตามความเหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรม
ทำให้ นายสมพง รัตพันธ์ และครอบครัว มีความภาคภูมิใจ
และมีความสุขกับการใช้ชีวิตที่เรียนง่ายในวันนี้อย่างมาก
และเปิดกว้างให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามรอยพ่อของเส้นทาง
ความพอเพียงตลอดเวลา

เนื้อหาเรื่องราวของ

ทัศนศิลป์ไทย ในภาคใต้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพร อุรี

ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โทร. ๐๘๖ - ๖๔๗๔๓๔๙ E-mail: deaw_2007@yahoo.co.th

The content
of Visual
Thai Arts
in Southern
Thailand

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นการศึกษา วิเคราะห์
ตีความหมายเนื้อหาเรื่องราวของทัศนศิลป์ไทยในภาคใต้
ในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๖ บริเวณฝั่งทิศ
ตะวันออกทะเลอ่าวไทย ประกอบด้วยจังหวัดชุมพร
สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา สงขลา นราธิวาส
ปัตตานี เพื่อหาความสัมพันธ์ของเนื้อหาเรื่องราวกับ
รูปทรงในการแสดงออกที่เป็นคุณลักษณะฝ่ายนามธรรม
และรูปธรรมทั้งจิตกรรม ประดิษฐกรรม และสถาปัตยกรรม
ในแต่ละประเภท ดังปรากฏ เนื้อหาเรื่องราว (ไดรภูมิ
มารพัฒนา ปริศนาธรรม ทศชาติชาดา กพุทธประวัติ
ในแต่ละตอน) แต่ละประเภทแต่ละช่วงสมัยมีเหตุผลในการ
กำหนดเนื้อหากับรูปทรงในการแสดงออกและลดตัดตอน
เนื้อหาและมุ่งเน้นในเรื่อง แนวเรื่องและรูปทรงอย่างไร
จากอิทธิพลร่วมตามความเชื่อทางศาสนาของแต่ละ
ความเชื่อในภาคใต้ ซึ่งส่งผลกระทบการแสดงออกของเนื้อหา
เรื่องราว อันเป็นเครื่องยืนหนึ่นว่าทางด้านจิตใจตามความ
เชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของคนในภาคใต้
มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ไทย
ในภาคใต้ ซึ่งมีผลต่อผลงานศิลปะที่มองจากด้านการ
ชิ้นชุมและการรับรู้ของผู้ดู

บทนำ

ภาคใต้บริเวณฝั่งทิศตะวันออกทะเลอ่าวไทย
เป็นแหล่งที่สืบทอดวิถีการด้านศิลปกรรมไทยเอาไว้
ภายใต้ความหลากหลาย ซึ่งเป็นผลงานที่มีคุณค่าทาง
สุนทรียศาสตร์ การวิเคราะห์จิตกรรมผาผนังไทยเป็นการ
ขยายภาพสะท้อนให้เห็นถึงสังคม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ ศาสนา ประเพณี คติความเชื่อ
และอิทธิพลความหลักหลายทางศิลปวัฒนธรรม (สถาบัน
ทักษิณดีศึกษา, ๒๕๒๙ : ๕๒) ดังที่ปรากฏในผลงาน
ทัศนศิลป์ไทย อันมีรูปแบบเฉพาะที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์
คู่กับสังคม ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้มาตั้งแต่ก่อนประวัติ-
ศาสตร์ จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งผลงานทัศนศิลป์ไทย
ในภาคใต้มีคุณค่าอันเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
สังคม วิถีคิดภูมิปัญญาของช่างโบราณของภาคใต้ใน
สมัยรัตนโกสินทร์ และเกิดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มี
ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นในการแสดงออกของผู้คนสังคม
ในภาคใต้

เนื้อหา หมายถึง ความหมายของงานศิลปะ
ที่แสดงออกผ่านรูปทรงทางศิลปะ เนื้อหาของงานศิลปะ
แบบรูปธรรมเกิดจากการประسانกันอย่างมีเอกภาพของ
เรื่อง แนวเรื่อง และรูปทรงเนื้อหาของงานแบบนามธรรม
เกิดจากการประسانกันอย่างมีเอกภาพของรูปทรง
(ชลุต นิมสมอ, ๒๕๓๔ : ๒๒)

ความสำคัญ : เนื้อหาเรื่องราว, ทัศนศิลป์ไทยภาคใต้

การศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาเรื่องราวในทัศนคิลป์ไทยของภาคใต้ (จิตรากรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม) จำนวน ๑๙ วัด ผังทิศตะวันออกทะเลอ่าวไทย ในสมัยรัตนโกสินทร์ (ช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๓ จำนวน ๕ วัด และช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ จำนวน ๑๓ วัด) (ตารางที่ ๑ และ ๒) เพื่อหาความสัมพันธ์ของเนื้อหา กับรูปทรงในการ

แสดงออก แต่ละประเภทแต่ละช่วงสมัยมีเหตุผลในการกำหนดเนื้อหา กับรูปทรงในการแสดงออก และการลิดตัดก่อนเนื้อหา และมุ่งเน้นในเรื่องแนวเรื่องและรูปทรงอย่างไร อันเป็นเครื่องยืนหนึ่งทางด้านจิตใจตามความเชื่อ ความศรัทธาของคนในภาคใต้ ดังนี้

ทัศนคิลป์ไทยในภาคใต้ สัญลักษณ์รัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๓ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕ - พ.ศ. ๒๓๘๔ (๕ แห่ง)

ลำดับ	ชื่อวัด	ช่วงเวลาทัศนคิลป์ที่ปรากฏในวัด	ที่ตั้ง
๑	วัดมัชณิมาวาสวรวิหาร	พ.ศ. ๒๔๐๖ (อายุ ๑๕๖ ปี)	ต.บ่ออย่าง อ.เมือง จ.สงขลา
๒	วัดวัง	พ.ศ. ๒๓๕๙ (อายุ ๑๕๕ ปี)	ม.๔ ต.ลำป้า อ.เมือง จ.พัทลุง
๓	วัดสุวรรณศรี	พ.ศ. ๒๓๒๘ - ๒๔๕๔ (อายุ ๒๒๖ ปี)	ต.หัวเข้า อ.สิงหนคร จ.สงขลา
๔	วัดวิหารเบิก	พ.ศ. ๒๓๐๐ - ๒๔๐๐ (อายุ ๑๕๔ ปี)	ต.ลำป้า อ.เมือง จ.พัทลุง
๕	วัดสุนทราราวาส	พ.ศ. ๒๒๘๕ (อายุ ๒๙๖ ปี)	ต.ปันเต อ.ควนขนุน จ.พัทลุง

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทัศนคิลป์ไทย ในภาคใต้ สัญลักษณ์รัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๓

ทัศนคิลป์ไทยในภาคใต้ สัญลักษณ์รัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ ในระหว่าง พ.ศ. ๒๓๘๕ - พ.ศ. ๒๔๖๗ (๑๓ แห่ง)

ลำดับ	ชื่อวัด	ช่วงเวลาทัศนคิลป์ที่ปรากฏในวัด	ที่ตั้ง
๑	วัดโพธิ์ปฐมาราส	พ.ศ. ๒๓๖๐ (อายุ ๑๙๕ ปี)	ต.บ่ออย่าง อ.เมือง จ.สงขลา
๒	วัดคูเต่า	พ.ศ. ๒๔๔๓ (อายุ ๑๑๖ ปี)	ต.แม่กอม อ.บางกอก จ.สงขลา
๓	วัดจะทึ้งพระ	พ.ศ. ๒๔๕๒ (อายุ ๑๐๓ ปี)	ต.จะทึ้งพระ อ.สหิงพระ จ.สงขลา
๔	วัดพัฒนาราม	พ.ศ. ๒๔๗๙ (อายุ ๑๗๙ ปี)	ต.ตลาด อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี
๕	วัดฉลามาราสิงห์	พ.ศ. ๒๔๑๖ (อายุ ๑๓๙ ปี)	ต.เจ็งเหง อ.ตลาดใบ จ.นราธิวาส
๖	วัดสามแก้ว	พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๗๗ (อายุ ๔๒ ปี)	ต.นาเชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร

ลำดับ	ชื่อวัด	ช่วงเวลาทศศิลป์ที่ปรากฏในวัด	ที่ตั้ง
๗	วัดป่าครี	ประมาณสมัยรัชกาลที่ ๔ - ๕	ต.ป่าครี อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
๘	วัดมหาชีราษฎร์	สมัยรัชกาลที่ ๕	อ.ปานะเราะ จ.ปัตตานี
๙	วัดโคกเคียน	พ.ศ. ๒๔๗๔ (อายุ ๘๑ ปี)	อ.เมือง จ.นราธิวาส
๑๐	วัดห้าวโคง	พ.ศ. ๒๔๘๕ (อายุ ๑๓๐ ปี)	ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๑๑	วัดสรรสิริญ	พ.ศ. ๑๗๗๐ (อายุ ๗๘๕ ปี)	ต.ขุนทด เอ.ล้านสกา จ.นครศรีธรรมราช
๑๒	วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	พ.ศ. ๑๕๐๐ - ๑๕๐๐ (อายุ ๑๐๕๕ ปี)	ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
๑๓	วัดယางาม	พ.ศ. ๒๓๔๘ (อายุ ๒๐๗ ปี)	ต.ลำป้า อ.เมือง จ.พัทลุง

ตารางที่ ๒ ข้อมูลทัศนศิลป์ไทยในภาคใต้สมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖

เนื้อหาเรื่องราวของทศศิลป์ไทยในภาคใต้

๑) เนื้อหาเรื่องราวของจิตกรรมผาณังในภาคใต้ แนวเรื่องปรัมปราคติและลักษณะจิตกรรมที่สืบทอดเนื่องจากราชธานีในอดีต ผ่านสมัยราชธานี (ด้วยระยะเวลาสั้นเพียง ๑๕ ปี) มาในสมัยกรุงเทพฯ และล่วงมาถึงรัชกาลที่ ๓ อันเป็นรัชกาลที่มีประเดิมทางสังคมนำไปสู่การเคลื่อนไหว ปรับเปลี่ยนในส่วนงานช่าง เช่น จิตกรรมผาณังที่สืบทอดขนบนิยมปรัมปราคติตัวอย่างเรื่อง พระอดีตพุทธเจ้า นิกานชาดก พุทธประวัติและเรื่องไตรภูมิโลกาสัณฐาน โดยควบคู่อยู่กับแนวพัฒนาการอันเกิดจากการปรับตัวในกระแสใหม่ของระยะนั้น (สันดิ เล็กสุขุม, ๒๕๔๘ : ๑๙) และได้สืบทอดเรื่อยมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ - ๖ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นตามลำดับท่ามกลางกระแสศิลปะตะวันตก และความอิสระของช่างที่มิอิทธิพลในจิตกรรมผาณังที่เน้นความสมจริงดังปรากฏเนื้อหาสาระในจิตกรรมผาณังที่มีงานตามแบบแผนที่แสดงและช่างท้องถิ่นตามหัวเมืองภาคใต้

พระอดีตพุทธเจ้า

พระอดีตพุทธประภาณังในคัมภีร์พุทธองค์มีจำนวน ๒๙ องค์ เริ่มต้นจากอดีตพุทธดั้นหังกโร ซึ่งอุบัติขึ้นเป็นองค์แรกในพุทธวงศ์นับลงมาเป็นลำดับจนถึงอดีตพุทธกัสสโซมีจำนวน ๒๗ องค์ (วรรณภูณ สงขลา, ๒๕๓๔ : ๑๙ - ๒๔) เมื่อนับรวมพระพุทธศาสนาโดยรวม (พระพุทธเจ้า องค์ปัจจุบัน) จึงมีจำนวนเต็ม ๒๙ องค์ (สมชาติ มณีโชติ, ๒๕๒๙ : ๕๕)

เรื่องอดีตพุทธทั่วไปนิยมเขียนเป็นรูปพระพุทธรูปประทับนั่งปางสมาธิบนฐานปักหมาสัน (ฐานรูปกลีบบัว) ภายในชั้มเรือนแก้ว บางครั้งภาพอดีตพุทธประทับนั่งได้ต้นศรีมหาโพธิ์การวาดภาพพระพุทธรูปประทับนั่งเรียงແລวอาจะจะมีดังแต่ ๔ - ๕ องค์ ถึง ๒๙ องค์ และระหว่างองค์พระพุทธรูปอาจจواดภาพสาวกนั่งประพนมมือหันหน้าเข้าหาอดีตพุทธหรืออาจทำเป็นภาพฉัตรหรือช่อดอกไม้คันระหว่างพระอดีตพุทธ (สมชาติ มณีโชติ, ๒๕๑๙ : ๑๖๖ - ๑๖๗)

ดังปรากฏภาพอดีตพุทธเจ้า บริเวณผนังด้านหลังพระประธาน วัดโකกเคียน นั่งปางสมาธิบนฐานบัวทมอาสน์ภายใน ชั้มเรือนแก้ว เพื่อเน้นพระพุทธรูปให้เด่นชัดพร้อมกับภาพสาวกจำนวนมาก นั่งพนมมือหันหน้าเข้าหาพระอัตตพุทธ (ภาพที่ ๑)

ภาพที่ ๑ ภาพอดีตพุทธเจ้าบริเวณผนังด้านหลัง
พระประธานวัดโโคกเคียน

ภาพที่ ๒ ภาพบัวเจอกพุทธเจ้า วัดโโคกเคียน

บัวเจอกพระพุทธเจ้า คือ บุคคลผู้มีปัญญาแก่กล้า เป็นนักปรารชัญ มีความสันโดษ เมื่อตรัสรู้จะไม่สั่งสอนผู้ใด จึงไม่มีสาวก (สมชาติ มณีโชค, ๒๕๒๘ : ๔๗) ภาพเขียนจะแสดงภาพพระพุทธรูปประทับนั่งเป็นแท่น โดยไม่มี

ต้นโพธิ์บลลังก์ไม่มีสาวกหรืออุปัญญา แต่ได้เขียนภาพพวงมาลัยหรือช่อดอกไม้หรือลดลายคล้ายดอกไม้ไว้เศษๆ นานาพรรณที่ถูกกลมพัดสันนิชฐานว่ามีมาก่อนอัตตพุทธ (สันติ เล็กสุขุม, ๒๕๒๘ : ๑๙) บรรดาบัวเจอกพุทธเจ้าจะสถิตอยู่บริเวณเชิงเขาคันธามากถัดบ้างก็ว่าเชิงเขาไกรลาส (สมชาติ มณีโชค, ๒๕๒๘ : ๕๙) ดังปรากฏภาพบัวเจอกพุทธเจ้าจากภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างหลวงในพระอุโบสถวัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพฯ โดยมีเหล่าพญาช้างฉัพห์ทันคอยปฏิบัติเป็นอุปัญญาที่เข้าคันธามากถู และภาพบัวเจอกพุทธบนผนังกระดาษตอนบนสุดของพระอุโบสถวัดโโคกเคียน จังหวัดนราธิวาส (ภาพที่ ๒) ช่างจะเขียนภาพพระพุทธรูปนั่งเรียงແກวไม่มีต้นโพธิ์บลลังก์แต่ประกอบด้วยภาพช่อดอกไม้ทิพย์และลดลายคล้ายดอกไม้ไว้เศษ โดยฝีมือช่างท้องถิ่นที่เขียนขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับภาพพุทธประวัตินั้นเพดานที่ช่างได้เลือกตอนที่สำคัญตามพื้นที่จำกัดของพระพุทธศาสนาโดยคอมตามแนวเรื่องปรัมปราคติ

เรื่องพุทธประวัติ

เรื่องพุทธประวัติเป็นสิ่งที่ช่างเขียนโนราณนำมาถ่ายทอดประกอบกับหลักในจิตรกรรมไทยได้นำเอาเหตุการณ์ที่สำคัญของแต่ละประเทว (ตอน) มาจัดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญภาพทุกตอนย่อมมีภาพพระพุทธองค์ประทับอยู่ในส่วนสำคัญของเรื่องอาจจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันแล้วแต่ลักษณะของเรื่องในแต่ละตอนนอกจากนั้น ก็ยังมีภาพอื่นๆ ประกอบด้วยเพื่อขยายความของภาพให้เด่นชัดว่าเป็นพุทธประวัติตอนใด (สมชาติ มณีโชค, ๒๕๒๘ : ๑๒๙)

จิตรกรรมฝาผนังที่แสดงเรื่องราวพุทธประวัติที่มีภาพตั้งแต่ต้นจนจบที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบครู คือจิตรกรรมเล่าพุทธประวัติในพระที่นั่งพุทธไศวารย์ถือว่าเก่าแก่ที่สุดและมีคุณค่ายิ่งทางจิตรกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งสมเด็จพระวรวรชาเจ้ามahaสุรสิงหนาท ได้โปรดเขียนไว้

รา พ.ศ. ๒๓๓๙ - ๒๓๔๐ โดยมีเมืองช่างรัชกาลที่ ๑ (ประยูร อุดมชาญ, ๒๕๑๖ : ๑๐ - ๑๑) จิตรกรรมฝาผนังของภาคใต้ ช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๓ ยังคงยึดติดการวาดพุทธประวัติตามแบบ แผนช่างหลวงของงานจิตรกรรมในพระที่นั่งพุทไธสารรย์ ที่เล่าเรื่องพุทธประวัติเป็นตอนๆ บริเวณช่องประตูหน้าต่าง และเหนือกรอบประตูหน้าต่างเป็นภาพเทพชุมนุม ซึ่งเป็นภาพส่วนประกอบของพุทธประวัติ แต่ที่ปรากฏภาพพุทธประวัติในจิตรกรรมฝาผนังวัดสุวรรณารามคือ วัดมัชณิมาวาส วรวิหาร และวัดวัง จะเล่าเรื่องต่อเนื่องกันโดยไม่มีเส้นกัน กั้น ๒ ผนัง บริเวณเหนือกรอบหน้าต่าง - ประตู โดยให้ความสำคัญกับภาพพระพุทธองค์เป็นสำคัญในแต่ละตอน และส่วนประกอบอื่นๆ เพื่อทำให้ภาพสมบูรณ์ตามเนื้อหา ในแต่ละประเพटโดยเฉพาะภาพมาร魘 - ชนะมาร จะคง

ยึดแบบแผนช่างหลวงอย่างเคร่งครัดซึ่งเป็นภาพที่ช่างให้ความสำคัญและเขียนไว้ทุกวัดบริเวณผนังด้านหน้า พระประชาน ในช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ ช่างจะมีสระมากขึ้น ในการเลือกเนื้อหาเรื่องพุทธประวัติโดยการเลือกบางตอนที่เห็นว่าสำคัญจะไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์ตามลำดับเรื่องโดยแบ่งเป็นช่องภาพ เช่น วัดชลธาราสิงห์ (ภาพที่ ๓) วัดป่าครี วัดจะทึ่งพระ วัดพัฒนาราม วัดสามแก้ว แต่ช่างจะเพิ่มส่วนประกอบอื่นมากขึ้น เช่น ภาพวิถีชีวิต สังคมการแต่งกายแบบอิสลาม จีน ไทยภาคกลาง เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ปริศนาธรรม เพราะเป็นช่วงที่มีความหลากหลายดั้นนธรรมมากขึ้นในเขตภาคใต้โดยเฉพาะการแสดงออกของการเขียนภาพแบบวิชาการตะวันตกอย่างชัดเจนและวัฒนธรรมศิลปะมุสลิมที่พิเศษกว่าภาคอื่นๆ

ภาพที่ ๓ ภาพพุทธประวัติ วัดชลธาราสิงห์

เรื่องชาดก

เรื่องราวดักแม่กีร์ชาดกอรรถกถา เป็นเรื่องราวที่ได้รับความนิยมในการนำมาถ่ายทอดซึ่งเป็นชาดกแบบยันย่อ ซึ่งบรรจุบารมีไว้ครบถ้วน ๑๐ ประการ ได้แก่ การบำเพ็ญเกกขัมมานารมี วิริยบารมี เมตตาบารมี อธิษฐานบารมี บัญญานบารมี ศิลบารมี ขันติบารมี อุเบกขบารมี ศักจบารมี ทานบารมี (อภัย นาคคง, ๒๕๑๓ : ๓๔)

จิตรกรรมฝาผนังของภาคใต้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กับช่างหลวงภาคกลาง ดังเช่น วัดสุวรรณาราม ช่างหลวงได้เขียนภาพชาดกต่อเนื่องกันบริเวณผนังระหว่างช่องประตู - หน้าต่าง ครอบทุกพระชาติและได้ขยายพระชาติสุดท้ายตอนพระเวสสันดรชาดกไว้ครบทุกภัณฑ์ โดยแต่ละเรื่องช่างจะเลือกแสดงภาพหรือเหตุการณ์ที่เป็นจุดสำคัญของแต่ละเรื่องเพื่อจ่ายต่อการรับรู้ของคนดู และมีความ

สมพันธ์ต่อเนื่องกันทุกพระชาติ ซึ่งปรากฏในวัดสุวรรณคีรี และวัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร จังหวัดสงขลา (ภาพที่ ๔) เนื่องจากวัดดังกล่าวมีพื้นที่มากพอที่จะบรรจุภาพได้ครบ และเป็นต้นแบบให้กับวัดอื่นๆ ในภาคใต้ด้วยซึ่งมีความแตกต่างจากวัดอื่นๆ ที่มีพื้นที่จำกัดและเป็นฝีมือช่างห้องถิน ผสมกับช่างที่ได้ไปฝึกฝีมือจากช่างหลวงภาคกลาง จึงมีอิสระในการเลือกบางแบบบางตอนที่ช่างเห็นว่าเหมาะสม จะมีไม่ครบตามแบบแผนช่างหลวง ดังเช่น วัดสุนทราราศาส และวัดวิหารเบิก จังหวัดพัทลุง แต่ในช่วงรัชกาลที่ ๕ - ๖ จะปรากฏการวาดภาพเรื่องชาดกน้อยมากบางวัดแทบไม่ปรากฏให้เห็นวัดที่เลือกบางเรื่อง เช่น ชาดกตอนพระเวสสันดรชาดกทั้งวัด คือ วัดคูเต่า โดยฝีมือช่างห้องถิน ซึ่งช่างให้ความสำคัญกับพระชาติที่บำเพ็ญทานบารมีเป็นหลัก

ไตรภูมิโลกสัณฐาน

เรื่องราวไตรภูมิ นิยมเขียนมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา ยังไม่เคยพบหลักฐานไตรภูมิที่เก่าไปกว่านี้ ความนิยมในการเขียนภาพไตรภูมนิยมเขียนไว้ด้านหลังพระประธาน ในพระอุโบสถ และนิยมนำมาเขียนควบคู่กับเรื่องพุทธประวัติและทศชาดก โดยจะแสดงออกเป็นภาพรูปเข้าพระสุเมรุอยู่กลางมีปราสาทที่ประทับพระอินทร์อยู่บนยอดเขาทั้งสองข้างเข้าพระสุเมรุเป็นภาษาเรียงจากสูงลดลงสิ่งมาจำนวน ๗ ภาษา เช่น กะหล่อน กะหล่อน กะหล่อน กะหล่อน กะหล่อน กะหล่อน กะหล่อน คือ สัตตบริพันธ์ที่เป็นรูปวงแหวนล้อมเข้าพระสุเมรุระหว่างภาษาแต่ละลูกคันด้วยแม่น้ำสีทันดร พื้นจากเข้าสัตตบริพันธ์ แล้วจึงเป็นทวีปเด่นมนุษย์โลก พื้นทวีปจะเป็นจักรวาล เหนือเข้าสัตตบริพันธ์และเข้าพระสุเมรุเป็นภาพวิมานที่สถิตของพระพรหม เหนือขึ้นไปเป็นภาพหมู่เมฆวิมาน พระอาทิตย์ พระจันทร์ อากาศใต้เข้าพระสุเมรุเป็นรูปปลาใหญ่หนุนอยู่ เหนือขึ้นไปจึงเป็นเด่นนิพพาน ส่วนใต้มนุษย์เป็นเด่นแรก ส่วนเหนือเข้าพระสุเมรุขึ้นไปนิยมเป็นภาพปราสาท หมายถึง วิมานของเทพชั้นต่างๆ

(สมชาติ มณีโชค, ๒๕๒๙ : ๑๕๘) ดังปรากฏภาพเขียนไตรภูมิที่มีเนื้อหาดังกล่าวบริเวณด้านหลังพระประธาน วัดสุวรรณคีรี จังหวัดสงขลา (ภาพที่ ๕) ซึ่งเขียนตามองค์พระก่อนแบบแผนช่างหลวงภาคกลาง เหมือนกับวัดสุวรรณาราม เพราะเป็นวัดที่เขียนขึ้นในสมัยเดียวกัน มีรูปแบบการเขียนภาพเนื้อหาดังกล่าวตามแบบแผนช่างหลวงและเป็นวัดที่สำคัญของจังหวัดสงขลา

ภาพที่ ๔ ภาพชาดกตอนสุวรรณสาม วัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร

ภาพที่ ๕ ภาพไตรภูมิ วัดสุวรรณคีรี

กามภูมิ เป็นดินแดนที่เกี่ยวข้องกับรัก โลภ โกรธ หลง แบ่งเป็นสุคติภูมิและอนายภูมิ (พระพานิช ญาณชีว, ม.ป.ป.: ๒)

๑. สุคติภูมิ ปราภูมิในภาพพุทธประวัติเสมอๆ เช่น ตอนมหาภิเนษกรรมน์ (อกกบวช) ได้กล่าวถึง ก้าวตุโลภากลังสี ซึ่งอยู่สวรรค์ชั้นาดุมหาราชิกา ได้ลง มาแสดงล้อมประจำแท่นม้าหัน ๔ เท้าของกัณฐะ ดังปราภูมิ ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพพุทธประวัติวัดมัชฌิมาวาส วรวิหาร และวัดวัง เป็นต้น

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงถึงชาติสุคติภูมิ บริเวณผนังด้านหลังพระประธานวัดสุวรรณคีริปราภูมิ ภาพพุทธที่พิพิธวิมานของเหล่าเทวดา ล่องลอยในอากาศตาม จักรารถ โดยเวียนไปรอบเบี้ยพระสุเมรุ โดยมีสวรรค์ชั้นปวนิม มิตดาวัตดีเป็นชั้นสูงสุดและชั้นาดุมหาราชิกาอยู่ชั้นต่ำสุด ใกล้กับมนุษยภูมิ ส่วนสวรรค์ชั้นาดึงส์ที่อยู่เหนือชั้น จาดุมหาราชิกานั้น อยู่เหนือยอดเขาพระสุเมรุเป็นที่สถิต ของพระอินทร์และบริวารนางฟ้า เทวดา พระอินทร์นั้น ทรงชั่งเอราวัณ ซึ่งมี ๓ เศียร เป็นพาหนะ บนสวรรค์ชั้น นาดึงส์ และมีสิ่งที่ควรแก่การกล่าวถึง อีกคือ ต้นไม้มีชื่อ ปาริชาต เมื่อผลิตอกบานพร้อมกันจะส่งกลิ่นหอมฟุ้งไปไกล ถึง ๑๐๐ โยชน์ เหล่าเทวดาจะมาซื้นชมดอกปริชาต สวรรค์ชั้นที่ ๓ คือ ยามะ สวรรค์ชั้นนี้มีแต่ความสงบ ผิวพรรณเทวราชเป็นใหญ่ ความร่มเย็นเป็นสุขบนสวรรค์ ชั้นนี้แตกต่างไปจากชั้นาดึงส์ เพราะที่สวรรค์ชั้นาดึงส์ ยังต้องมีเรื่องรบกับยักษ์ที่เชิงเข้าพระสุเมรุอยู่เสมอๆ และสวรรค์ชั้นที่ ๔ คือ ชั้นดุสิต เป็นสวรรค์ชั้นที่พุทธมารดา มาตรฐาน มีครั้งพระพุทธองค์เสด็จมาเทศนาโปรดที่สวรรค์ ชั้นดุสิตนี้ยังเป็นที่ประทับของอดีตพุทธอีกด้วยองค์ เช่น พระพุทธศาสนาโดยความของเรา

๒. อนายภูมิ หรือ ทุคติภูมิ เป็นแดนชั่วร้าย ประกอบด้วย Narayani เปรตภูมิ อสุรกายภูมิ และตัวรัตนภูมิ (พระพานิช ญาณชีว, ม.ป.ป.: ๕ - ๑๙) ปราภูมิเรื่อง

อนายภูมิแสดงไว้อยู่ท้ายตอนในจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุนทรารา Jarvis จังหวัดพัทลุง วัดสุวรรณคีริ และวัดจะกันพระ จังหวัดสงขลา เช่น ตอนเทโวโรหนปริวัตต์ คือ ภัยหลัง จากที่พระพุทธองค์ “ได้เสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นาดึงส์ เมื่อคราวไปเกศนาโปรดพุทธมารดา โดยกลับมาที่เมือง สังกัสสะ ในวันที่พระพุทธองค์เสด็จกลับลงมานั้นได้แสดง ปาฏิหาริย์ให้โลกทั้งสามได้เห็นกันทั้งหมด คือ เทวภูมิ มนุษยภูมิ และนราภูมิ นอกจากนี้ในทศชาติชาดกเรื่อง เมืองราช พระมาตุสีได้อัญเชิญพระเมืองราชเสด็จไปยังเทวโลก ระหว่างทางได้แวงมองนายภูมิ พระองค์ได้ทอดพระเนตร เห็นทุกคติภูมิทั้ง ๔ คือ นราภูมิ เปรตภูมิ อสุรกายภูมิ และตัวรัตนภูมิ รายละเอียดภูมิต่างๆ ในอนายภูมินี้ มีรายละเอียดในจิตรกรรมฝาผนังวัดมัชฌิมาวาสวรวิหาร ตอนทศชาติชาดกด้วย

รูปภูมิ คือ สวรรค์ของพระมหาภูมิรูป เรียกว่า พระมหา โสพส แปลว่า พระมหา ๑๖ ชั้น แบ่งตามผู้สำเร็จรูปมาน ๔ เมื่อตายแล้วไปเกิดในภูมินั้นๆ รูปกายของพระมหาเดนนี้ ไม่มีการเคลื่อนไหว มีความสุขสบายยิ่ง ไม่มีเรื่องกาม เข้ามาปะปน พระมหาเดนนี้มีแต่รูปกายไม่มีจิตใจเกี่ยวข้อง ในกิเลส แบ่งเป็น ๑๖ ชั้น ตามคุณภาพของมาน (สมชาติ มนีชาติ, ๒๕๙๙ : ๘๐) ดังปราภูมิในภาพจากด้านหลังพระประธานวัดสุวรรณคีริ แสดงลักษณะรายละเอียดของพระมหา เปรียบเหมือนสวรรค์แต่ละชั้น โดยพิจารณาความสูงต่ำ ของชั้นด้วย จำนวนอายุของผู้ที่จุติอยู่ในชั้นนั้นๆ กับระยะทางระหว่างชั้นเป็นเครื่องจัด เช่น ผู้ที่จุติในตัวป่าพระมหา จะมีอายุยืน ๒,๐๐๐ มหาลปีและระยะทางจากชั้นต่ำป่า ขึ้นไปถึงชั้นสุทัศสสา มีระยะทางไกล ๓,๙๗๔,๔๐๐ โยชน์

อรุปภูมิ คือ สวรรค์ของพระมหาเมรูป มีสวรรค์ ๔ ชั้น แบ่งตามผู้สำเร็จรูปมาน ๔ เมื่อตายแล้วจะได้ไปเกิด ในอรุปภูมิ ซึ่งมี ๔ ภูมิ เนื่องจากพระมหาทั้ง ๔ ไม่มีรูป จึงเรียกว่า “พระมหาโลก” เป็นที่สถิตของพระมหาโลกเป็นผู้มี สามาภิคุณละเอียดยิ่ง (พระพานิช ญาณชีว, ม.ป.ป.: ๙๙ - ๑๑)

ซึ่งจะมีปรากฏภูมิเดิมกล่าวเป็นส่วนประกอบจากไตรภูมิในจิตกรรมฝาผนังวัดสุวรรณศรี ซึ่งมีแบบแผนตามช่างหลวงภาคกลางของวัดสุวรรณารามที่ในช่วงนี้นิยมเขียนไว้ในแผ่นด้านหลังพระประธานตามประเพณีโบราณที่ให้ความสำคัญกับภาพไตรภูมิ

จิตกรรมฝาผนังในภาคใต้ที่แสดงเรื่องไตรภูมิ โลกสัมฐานคือเด่นสาม ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ อรูปภูมิ ซึ่งจะเขียนไว้บนด้านหลังพระประธานตามแบบแผนช่างหลวงภาคกลางที่นิยมเขียนช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๓ เช่น วัดสุวรรณาราม ที่สมบูรณ์ในภาคใต้ คือ วัดสุวรรณศรี

ส่วนวัดอื่นที่อยู่ในช่วงสมัยเดียวกันจะเลือกวัดแสดงออกบางส่วนที่ปรากฏในหากพุทธประวัติ เช่น วัดสุนทราราศาสตร์ วัดชลธาราสิงห์ จากเสด็จลงจากดาวดึงส์ และวัดรังวัดมัชณิมาวาสวรวิหาร จากเนื้อรักษ์ห่องนาก (ภาพที่ ๖) แต่ในช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ ช่างมีอิสระมากขึ้นจะเลือกแสดงออกบางตอนดังปรากฏภาพอบายภูมิมากด้านหลังพระประธานวัดโพธิปฐมาราส วัดจะทึ่งพระวัดมหิงษาราม และวัดโคงเคียน ซึ่งเป็นการซื้อให้เห็นโภชนาการทำซ้ำจะได้รับโภชนาการตามการกระทำ

ภาพที่ ๖ ภาพสถาปัตยกรรมรักษ์ห่องนาก วัดมัชณิมาวาสวรวิหาร

ปริศนาธรรม

ปริศนาธรรมที่พบในจิตกรรมฝาผนังจะแสดงภาพให้ขึ้นคิดถึงความหมายของภาพซึ่งมักเป็นภาพในธรรมที่มีข้ออุปมาอุปปันญา ภาพปริศนาธรรมมักจะมีรูปแบบการเขียนรูปเป็นทอตต่อๆ กันมา จึงสามารถทราบได้แค่ชุดรากเหง้า ซึ่ง ธรรมอ้อด (ธรรมนิภา พน สงขลา, ๒๕๓๙ : ๘๙) ในจิตกรรมฝาผนังภาคใต้จะปรากฏในวัดที่เขียนขึ้นใน

รัชกาลที่ ๔ ได้แก่ วัดโพธิปฐมาราส จังหวัดสงขลา เขียนเรื่องปฏิจสมุปนาท ซึ่งจะเลือกอธิบายด้วยภาพการจัดองค์ประกอบภาพสัตว์ทั้งประเภทจดหมาย ทวินบาทและสัตว์เลี้ยงคลาน (ช้าง กบ นก งู) และภาพปริศนาธรรมที่ซ่อนได้แทรกเป็นส่วนประกอบไว้ในภาพพุทธประวัติและชาดก เช่น วัดชลธาราสิงห์ และวัดโคงเคียน

๑. ปฏิจสุมปนาท เป็นธรรมที่แสดงให้เห็นว่า ก็เลසสามารถบูรณาการได้อย่างไรเมื่อขั้นตอนการ บูรณาการแต่ตั้งนี้ คือ เวทนาเป็นเหตุให้เกิดต้นเหา ต้นเหา เป็นเหตุให้เกิดอุปากาน อุปากานเป็นเหตุให้เกิดภพ ภพ เป็นเหตุให้เกิดชาติ ตามลั่ดับ (วรรณนา ณ สงขลา, ๒๕๓๔ : ๙๙) ดังปรากฏภาพเรื่องปฏิจสุมปนาท ที่ช่าง ก้องอินภาคได้ และช่างที่ได้ไปฝึกมือกับช่างหลวง ได้เลือก มาเป็นส่วนสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์ปฐมวาราส (ภาพที่ ๗) โดยการรับเรือนอยบายศิลปะแบบประเพณี รัชกาลที่ ๔ โดยเจ้าเมืองสงขลา เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ และการเปลี่ยนแปลงของจิตรกรรมฝาผนังทั้งภาคกลาง ดังเช่น วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ โดยฝีมือของรัชกาลที่ ๕ จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้รับเปลี่ยนจากการ เชียนภาพเรื่องราวพุทธประวัติ และทศชาดกมาเป็นภาพ ปรินาธรรม โดยภาพแสดงถึงการเดือนตนทั้งหลายพึง พิจารณาการเตรียมความพร้อมไว้ไม่ให้เกิดความประมาท ในชีวิต

๒. ชุดที่ ๑๓ เป็นภาพระเบียนปฏิบัติของพระสงฆ์ (วรรณนา ณ สงขลา, ๒๕๓๔ : ๑๐๐) ปรากฏภาพปริศนา ธรรมในจิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์ปฐมวาราสบวณหนัง ด้านหน้าพระประธาน ตอน มังสุกุลกังคชชุดงค์ คือ พระภิกษุ ผู้ถือบังสุกุลกังคชยื่อมไม้รับจิวรจากบุคคลใดจะแสวงหา เดพะผ้าบังสุกุลที่ห่อคอที่ทึ้งไว้ในป้าชามาย้อมทำจิวร

๓. อสุภะ ๑๐ เป็นภาพที่เชียนขึ้นจากคำบรรยาย ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค (วรรณนา ณ สงขลา, ๒๕๓๔ : ๑๐๐ - ๑๐๑) ปรากฏภาพปริศนาธรรมบริเวณหนังด้านหน้าพระ ประธานวัดโพธิ์ปฐมวาราส เป็นภาพอสุภะ ตอนพระสงฆ์ พิจารณาหากพอในสภาพต่างๆ เช่น ตาฟเน่าเปื่อย เชี่ยวคล้ำ ฟันเหลือง ฯลฯ ช่างเชียนภาพดังกล่าวขึ้น เพื่อเป็นการ เตือนให้พระสงฆ์ และบุคคลทั้งหลายได้พึงระลึกถึงความจริง ของสังขารย่อมมีการดับสูญไปตามกาลเวลาเป็นความ ไม่เที่ยงแห่งสังขาร (ภาพที่ ๘)

ภาพที่ ๗ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์ปฐมวาราส

ภาพที่ ๘ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์ปฐมวาราส

เนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวกับชนบุรีประเพณี ได้รับความนิยมในการนำมาเขียนภาพจิตรกรรม ฝาผนังไทย ซึ่งเป็นการบันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์อัน เป็นเหตุผลในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ด้วย ซึ่งเกี่ยวเนื่อง กับพุทธศาสนาบางประเพณีได้รับอิทธิพลจากประเทศ เพื่อนบ้าน ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบแผนและถือปฏิบัติ กันมาอย่างนานทั้งพื้นราษฎร์และพื้นหลวง (สมชาย มนีโชติ,

๒๕๒๙ : ๘๙ - ๑๐๐) ซึ่งจะกล่าวถึงเฉพาะที่เกี่ยวข้อง และปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของภาคใต้

พระราชพิธีที่เกี่ยวกับพระมหาภัตtriy ความคิดพื้นฐานที่เชื่อว่า พระมหาภัตtriy คือผู้สืบสานมาจากการเทพเจ้า นั้นเป็นแนวความคิดที่กำเนิดมาจากวัฒนธรรมของชาว อินเดียโบราณ โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์เชื่อว่าภัตtriy สามารถติดต่อกับเทพเบื้องบนได้ จึงเกิดพระราชพิธีที่เกี่ยวกับ พระมหาภัตtriy มากมาย กระทำกันทั้งที่พระเจ้าแผ่นดิน ทรงมีพระชนม์อยู่และสิ้นพระชนม์แล้ว พระมหาภัตtriy จึงเปรียบเสมือนเทพเจ้า ซึ่งมีหลักหมายพิธีที่ได้สืบทอด กันมาจนถึงปัจจุบัน (สมชาติ มณีโชติ, ๒๕๒๙ : ๑๐๐)

พระราชพิธีในราชสำนัก ขนบประเพณีในราชสำนักส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธอย่างแยกไม่ออก ถือว่าเป็นพระราชนิยมที่ได้ทำกัน มาตั้งแต่โบราณกาล ปัจจุบันพระมหาภัตtriy ยังถือปฏิบัติอยู่ (สมชาติ มณีโชติ, ๒๕๒๙ : ๑๐๐ - ๑๐๑) ซึ่งมีความสำคัญ และปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของภาคใต้ ดังนี้

ภาพลักษณะที่แสดงเรื่องราวพระราชพิธีใน พระราชสำนัก เช่น พระราชพิธีราชภัตtriy เทศก และการบูชาภัตtriy ที่ชุมชนและจตุรัสที่ตั้ง ปราภูเป็น ส่วนประกอบในภาพจากพุทธประวัติในวัดวัง จังหวัด พัทลุง และวัดมัชณิมาวาสวรวิหาร (ภาพที่ ๙) จังหวัดสงขลา เป็นพระราชพิธีแรกนาขวัญของพระสุโ睺นะ โดยมีพระมหาภัตtriy นำหน้ามีนางเหพีคู่หานเงินคู่หานทองและสืบทอดมาจนถึง ปัจจุบัน และพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา (สมชาติ มณีโชติ, ๒๕๒๙ : ๑๐๓) ภาพพระมหาภัตtriy ที่แต่งกายแบบ ทหารในรัชกาลที่ ๕ มีลักษณะคล้ายคลึงกับจิตรกรรม ฝาผนังของช่างหลวงวัดพระที่นั่งทรงผนวชภายใน วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพฯ เช่น จิตรกรรมบน แผ่นไม้คอสองวัดหัวโคลตร จังหวัดนครศรีธรรมราชและ วัดพัฒนาราม จิตรกรรมฝาผนังของภาคใต้จะปรากฏทั้ง ขันบประเพณีทั้งของชาวไทย จีน ตะวันตก อิสลาม บางวัด

ก็เขียนผสมผสานเกิดการพึ่งอาศัยกันเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน มีความสำคัญเท่าเทียมกัน เป็นการแสดงออก ของขันนธรรมเนียมที่ผสมผสานร่วมกันทั่วไทย จีน อิสลาม เพื่อความสามัคคี ลดความขัดแย้ง และอยู่ร่วมกันอย่าง สงบสุข เช่น วัดโพธิปฐมาวาส จังหวัดสงขลา และบางวัด ช่างได้เขียนสอดแทรกภาพพระราชพิธีราชสำนักไว้ในภาพ พุทธประวัติและทศชาติชาดก เช่น วัดชลธารารสิงห์ ซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้คนในภาคใต้ เช่น ภาพประเพณี ทำบุญเดือนสิน วัดวัง จังหวัดพัทลุง

จิตรกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรมอื่นๆ จิตรกรรมไทย ประเพณีนอกจากจะเป็นภาพเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา แล้วยังมีภาพเกี่ยวกับเรื่องอื่นๆ ด้วย คือ ภาพวรรณกรรม เรื่อง รามเกียรติหรือรามายณะ เป็นเรื่องที่ได้รับอิทธิพล จากคดิในศาสนาพราหมณ์ลัทธิไชโยพนิ迦 เป็นที่นิยม นำมาสร้างสรรค์ และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในภาพ จิตรกรรมฝาผนังไทย นับว่าเป็นร้อยกรองเรื่องแรกของ อินเดีย และอาจเป็นกิริชั่นเอกของโลก เมื่อชาวอินเดีย เผยแพร่ลัทธิศาสนา และวัฒนธรรมอินเดียไปรัตนมาสู่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เรื่องรามเกียรติถูกเผยแพร่เข้าสู่ ประเทศไทยลักษณะสำคัญของเรื่อง คือ เป็นสังค្រາມ มุนุษย์กับยักษ์ สุดท้ายฝ่ายยักษ์ปราษยจึงเปรียบได้ว่า สังค្រាមความดีและความชั่ว (สมชาติ มณีโชติ, ๒๕๒๙ : ๑๐๐ - ๑๐๑) ดังเช่นจิตรกรรมฝาผนังภาครัฐที่ที่ประทุมฯ ตัวละครในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติช่างจะเขียนไว้ประดับ เสาภายในอุโบสถวัดพระธาตุรวมมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย มัจฉานุ นิลพัทธรหัวอัศวกรที่ ทศกัณฑ์ หนุมาน และช่างได้วัดภาพดังกล่าวเป็นส่วน ประกอบของเหล่าหรากรองทัพพญามารที่เข้ามาขัดขวาง การตั้งรัฐขององค์พระพุทธเจ้าในถูกการผจญ - ชนะมา ทั้งในวัดภาคกลาง เช่น วัดสุทัศนเทพวราราม วัดศรีรัตน์ ศรีสุธรรม และในภาคใต้ เช่น วัดสุนทราราม วัดพัฒนาราม (ภาพที่ ๑๐) วัดวิหารเบิก วัดวัง เป็นต้น อันเป็นแบบแผนที่

ช่างหลวงได้กระทำสืบท่อกันมา ซึ่งแสดงถึงคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่ต้นกาล

ภาพที่ ๙ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดมหาธาตุวรวิหาร

ภาพที่ ๑๐ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดพัฒนาราม

๒) เนื้อหาเรื่องราวของประดิษฐกรรมไทยในภาคใต้

ประดิษฐกรรมในประเทศไทยที่มีมาแต่โบราณนั้น เป็นประดิษฐกรรมเนื่องในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธรูปนั้นเป็นงานประดิษฐกรรมที่สร้างขึ้นจากความศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และช่างได้แปรความศรัทธาและชีวิตจริตใจของคนไทยให้ปรากฏเป็นพระพุทธรูป ให้อย่างสมบูรณ์ยิ่ง คติการสร้างพระพุทธรูปของไทยแม้จะ

ได้รับแบบอย่างมาจากพระพุทธรูปของอินเดียก็ตาม แต่ช่างไทยใช้ความสามารถขัด gele และปรับรูปแบบของพระพุทธรูปให้มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย อุดมด้วยพุทธปัญญา และคุณค่าศิลปะอย่างสูง (วินูลย์ ลี้สุวรรณ, ๒๕๔๗: ๗๑)

พระพุทธรูปเป็นศิลปกรรมแทนพระพุทธเจ้า และพระธรรมของพระองค์ที่ช่างไทยประมวลขึ้นในรูปประดิษฐ์ที่วิเศษสุด ดังแต่พระศียร พระพักตร์ของพระพุทธรูป ซึ่งสร้างจากเด้าโครงศีรษะและใบหน้าของมนุษย์ แต่ช่างได้ปรับรูปทรงให้เป็นไปตามอุดมคติ แต่ช่างสร้างพระพักตร์ที่ไม่แสดงเพศ แต่แสดงให้เห็นพระทัยที่สงบบริสุทธิ์มุด那份 เป็นพระพักตร์ของผู้บรรลุโพธิญาณ โดยสร้างพระพักตร์รูปไข่ที่อิ่มบริสุทธิ์ พระขนงโง่พ่องาม รับกันกับพระเนตรที่เพ่งไปเบื้องหน้า อย่างสงบนิ่ง ประสานกับพระโอษฐ์อ้อมได้รูปเหมือนทรงยิ้มน้อยๆ คล้ายกับทรงเดือนพุทธศาสนิกชนไม่ให้หมกมุนอยู่กับโลเกียริสัย ประสานกับพระนาลิกโคงจุ่มส่งงาม พระศียรประดับด้วยเม็ดพระศากที่เป็นขหมวดพระเกศาเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ ไปสู่พระเกศซึ่งทำเป็นเบลาที่พุงไปสู่เบื้องบน (วินูลย์ ลี้สุวรรณ, ๒๕๔๗: ๗๒) ดังปรากฏพระพุทธรูปเป็นประธานวัดในภาคใต้เกือบทุกวัด ดังเช่น วัดพระมหาธาตุ นครศรีธรรมราช ที่มีความสวยงามตามแบบช่างหลวงภาคกลาง ซึ่งพระศียรและพระพักตร์ของพระพุทธรูปที่ช่างไทยสร้างขึ้นตามอุดมคติ ผ่านการกลั่นกรองของบัญญາและความรอบรู้ในพระพุทธธรรมของช่างออกมายืนรูปธรรมที่สมบูรณ์ โดยช่างจะสร้างขึ้นตามเนื้อหาและสอดคล้องกับภาพจิตรกรรมฝาผนังและส่วนใหญ่เป็นปางมารวิชัย โดยพระหัตถ์ขวางพาดห้อยลงสู่พื้นแผ่นดินด้วย อาการแซมข้ออยู่ไม่มีอาการตื้นเต้นในท่าทางของพระพุทธเจ้า เมื่อชนะมาร ส่วนพระกรอึกข้างพาดอย่างลงทะเบะไม้อยู่เหนือพระเพลา พระพักตร์ก็มีรูปลักษณะอย่างขันดิษชาติ พระองค์คุสิริยา อ่อนละมุนงดงามยิ่งนัก พระบาทก็ประดิษฐ์

เป็นแบบขึ้นอย่างสุขุมเข้ากันได้อย่างเหมาะสมเจาะกับลายเส้นพระชังษ์ เพื่อทำให้กลมกลืน แต่รูปแบบของพระพุทธรูปของไทยจะแตกต่างกันไปบ้างตามสกุลช่าง บนบานประเพณีและยุคสมัยในช่วงรัตนโกสินธ์ แต่โดยรวมแล้วยังคงมีคติ และปรัชญาการสร้างเหมือนกันดังกล่าวแล้ว พระพุทธรูปของไทยจึงเป็นงานประดิษฐ์ที่แสดงให้เห็นความสามารถทางศิลปะและพุทธบัญญัชั้นสูงของช่างไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี (ภาพที่ ๑๑)

ภาพที่ ๑๑ ภาพพระหรูหราภิมุนีศรีธรรมราชาในมหาวิหารอันรุ่ม

ภาพที่ ๑๒ รูปปูนปั้นบ้านบุนสูงมีตอกอบน้ำด้วย ฝีมือชั้นเยี่ยมที่มีความบริจิตรดงามและคงนัยหาพุทธประวัติ ตลอดมาในเนื้อรัตน์ วิหารหัดจากวิหารวัด วัดมหาธาตุ นครศรีธรรมราช

การสร้างประดิษฐ์มีไทยในภาคใต้ จะสร้างขึ้นในเนื้อหาพุทธประวัติในแต่ละตอน ดังเช่นประดิษฐ์มีไทย นูนสูงในวิหารม้า วัดมหาธาตุ นครศรีธรรมราช (ภาพที่ ๑๒) ประดิษฐ์มีไทยลอยตัวปางประทับ ณ ป่าปาลิไล์ (วัดวงศ์) ปางมารจรัญ ปางสามัชชี (วัดมัชฉิมาราสวรวิหาร, วัดสุวรรณศรี, วัดโพธิปฐมาราส) ปางนอน (วัดจะก็งพระ) ซึ่งล้วนแล้วเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าอันมีนัยปริศนาธรรมแห่งอยู่ทั้งสิ้น

๑) เนื้อหาเรื่องราวของสถาปัตยกรรมไทยในภาคใต้ สถาปัตยกรรมไทย แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของการสร้างดังเช่น สถาปัตยกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวนেื่องกับกษัตริย์ เป็นต้น

๒) สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวนেื่องกับพุทธศาสนา ได้แก่ อาคารและสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวนেื่องกับพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ วิหาร สถูป เจดีย์ ปรางค์ ภูมิ หอไตร เป็นต้น สถาปัตยกรรมเหล่านี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างลึกซึ้งมาเป็นเวลาช้านาน (วิญญุติ ลีสุวรรณ, ๒๕๔๗: ๑๑) ดังปรากฏ โบสถ์ วิหารภูมิ

ศาลาภายในวัด ซึ่งมีปราก្យังค์สร้างจากช่างหลวงภาคกลาง และช่างห้องดินภาคใต้ เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นที่ประดิษฐานของประดิษฐารม และจิตธรรม ฝ่าหนังที่ไม่นือหาสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาพระพุทธประวัติชาดกและปริชนาธรรม ขนาดพื้นที่ของอาคารสถาปัตยกรรมมีผลกับเนื้อหาเรื่องราบที่บรรจุลงไปบนผนัง อันเป็นการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและพระพุทธเจ้า ซึ่งลักษณะของสถาปัตยกรรมที่มีส่วนเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาจะแตกต่างกัน และเหมือนกันบ้างตามยุคสมัยที่ได้รับอิทธิพลที่มีความหลากหลายของช่วงสมัยของศิลปะต้นโ哥สินธ์ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีเครื่องยอดหรือเครื่องหลังคาเป็นยอดแหลมเรียวเสียดฟ้า (ภาพที่ ๑๔) เช่นยอดสูป เจดีย์ (ภาพที่ ๑๓) ซึ่งเป็นการสร้างรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ของเชาพระสุเมรุอันเป็นที่สถิตของเทพยาดาทั้งหลาย และบางที่จะสร้างฐานอ่อนโถงเป็นแบบห้องสำอาง เสมือนเป็นพาหนะที่จะช่วยพาพุทธศาสนาขึ้นฟ้า หันหน้าสู่โลก ดังเช่น อุโบสถ วัดยางงามท่าลุง (ภาพที่ ๑๕)

๖) สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับกษัตริย์ ได้แก่ อาคารที่ประทับของพระมหากษัตริย์ และพระราชวังค์ เช่น พระที่นั่ง ปราสาท ตำหนัก และอาคารที่สร้างขึ้นตามพระราชประเพณีของกษัตริย์ เช่น พลับพลา พระเมรุมาศ เป็นต้น (วิบูลย์ สีสุวรรณ, ๒๕๔๗: ๑๑) ดังปรากฏที่ประทับของรัชกาลที่ ๔ บนเขาดังกวน (ภาพที่ ๑๕) วัดเจดีย์หลวง จังหวัดสangkhla ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าเมืองสงขลาในช่วงนั้น ซึ่งทรงเป็นผู้อุปถัมภ์พุทธศาสนาโดยเฉพาะอุโบสถ วัดโพธิ์ปฐมavaสเป็นพุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชนิยมในการผสมผสานรูปแบบศิลปะไทยเจ็น ตะวันตก ดังนั้นสถาปัตยกรรมไทย จึงมีความสัมพันธ์กับสถาบันกษัตริย์ พุทธศาสนาและวิชีวิตคนไทยมากแต่โบราณ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดคตินิยมรูปแบบและกรรมวิธี เนื้อหาสาระในการก่อสร้างสถาปัตยกรรมไทย

ภาพที่ ๑๓ ภาพสูป เจดีย์ วัดโพธิ์ปฐมavaส

ภาพที่ ๑๕ อุโบสถวัดยางงาม

ภาพที่ ๑๕ การสร้างที่ประทับของรัชกาลที่ ๔ บนเนื้อที่ดิน สงขลา ซึ่งสร้างตามพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ ๔ และเจ้าเมืองสงขลา

สรุปได้ว่าเนื้อที่เรื่องราวในศิลปะไทยในภาคใต้จะมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ในการแสดงออกของเนื้อหาเรื่องราว ดังเช่น พุทธประวัติชาดก ปริศนาธรรม เป็นต้น ซึ่งถือว่าพุทธศิลป์ทั้งจิตกรรมฝาผนัง ประดิษฐกรรมสถาปัตยกรรม มีส่วนร่วมกันในการแสดงออกเนื้อหาหลัก ในเรื่องราวดังกล่าวในการเผยแพร่พุทธศาสนาหลักธรรมคำสอน ตามความหมายของพื้นที่และแบบแผนของช่างหลวงเป็นหลัก และมีส่วนประกอบของเนื้อหาเรื่องราวศิลปะธรรมคิดความเชื่อของศิลปะอื่นๆ เข้ามาร่วม ตามความคิดเห็นของช่างในแต่ละพื้นที่แต่ละวัดตามปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนร่วมกับการสร้างวัดอย่างไรดังเช่น การแสดงออกของเรื่องพุทธประวัติช่างรัชกาลที่ ๑ - ๓ ที่เด่นชัดและเป็นต้นแบบคือในพระที่นั่งพุทธไธ划ารย์ กรุงเทพฯ มีคติการวาดภาพพุทธประวัติตามแบบแผนช่างหลวงภาคกลาง และปรากฏในภาคใต้ ดังเช่นวัดวิหารเบิกวัดสุนทราราศาสต์ ส่วนวัดสุวรรณศรี วัดวัง และวัดมัชณิมาวาส วัดภาพพุทธประวัติต่อเนื่องกันทั้ง ๔ แห่ง โดยไม่มีเส้นกันในช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ ซึ่งจะมีอิสระในการวาดภาพพุทธประวัติ โดยจะเลือกบางช่วงบางตอนที่เห็นว่าสำคัญและไม่ต่อเนื่อง เช่น วัดชลาราสิงห์ วัดป่าครี วัดสามแก้ว วัดจะทึ้งพระ

เรื่องชาดกเป็นเรื่องราวน่ามาถ่ายทอดแบบยั่งยืน ซึ่งบรรจุบารมีไว้ทั้ง ๑๐ ประการ ได้แก่ การบำเพ็ญเนกขัมมบารมี วิริยบารมี เมตตาบารมี อธิชฐานบารมี บัญญาบารมี ศิลบารมี ขันติบารมี อุเบกษา บารมี สัจบารมี ทานบารมี พระเวสสันดรชาดก เป็นพระชาดกสุดท้ายที่นิยมน้ำมาถ่ายทอด โดยเฉพาะช่วงรัชกาลที่ ๑ - ๓ ภาคใต้จะยึดตามแบบแผนช่างหลวงภาคกลางที่นำมาในอดีตจะเขียนภาพเป็นตอนๆ ต่อเนื่องกันครบถ้วนพระชาติ ดังเช่น วัดสุวรรณศรี วัดมัชณิมาวาสวรวิหาร แต่ในช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ จะปรากฏการวาดภาพชาดกน้อยมาก บางวัดแทบไม่ปรากฏให้เห็นวัดที่เลือกบางเรื่องดังเช่น ตอนพระเวสสันดรชาดกคือ วัดดูเต่า โดยฝีมือช่างท้องถิ่น

เรื่องไตรภูมิโลกสัณฐานตามแบบแผนช่างหลวงนิยมการเขียนภาพบริเวณผนังด้านหลังพระประธาน ดังปรากฏในวัดสุวรรณศรี เป็นการซื้อให้เห็นโถงของการทำซ้ำ และผลของการทำดี ส่วนในช่วงรัชกาลที่ ๔ - ๖ ซึ่งจะเลือกเขียนเฉพาะบางภูมิ เช่น ภาพอบายภูมิ ด้านหลังพระประธานวัดโพธิ์ปฐมavaส วัดจะทึ้งพระและวัดมหาธาตุ

เรื่องปริศนาธรรมจะแสดงภาพให้ขับคิดถึงความหมายของภาพ ซึ่งมักเป็นภาพในธรรมที่มีข้ออุปมาอุปมาภิ ซึ่งจะอธิบายด้วยการจัดองค์ประกอบภาพสัตว์ทั้งประเภทจดหมาย ทวินบาท และสัตว์เลี้ยงคลาน (ช้าง กบ นก งู) ดังเช่น ภาพปริศนาธรรมที่แทรกในภาพพุทธประวัติ เช่น วัดชลาราสิงห์ และวัดโคงเคียน ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนจากการเขียนภาพพุทธประวัติและทศชาดกมาเป็นภาพปริศนาธรรมและภาพธุดงค์ ๑๓ และ อสุกะ ๑๐ ดังปรากฏภาพเรื่องปภิจสมุปนาท ในวัดโพธิ์ปฐมavaส

เรื่องขบประเพณีประกอบด้วยภาพพระราชพิธีในพระราชนิพนัก เช่น พระราชนิพิธราชภิเษก และพระราชพิธีพิชmontคล และจุดพระนังคัล ปรากฏในภาคใต้ เช่น วัดมัชณิมาวาสวรวิหาร และวัดวัง และภาพพระราชพิธีกิจ

ประเมินการแต่งกายสมัยรัชกาลที่ ๕ ในวัดพัฒนาราม รวมทั้งภาพประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ เช่น การทำบุญเดือนสิน ในคาดพุทธประวัติวัดวัง ภาพการรำมโนราห์เป็นส่วนประกอบคลอกนายภูมิในจัตุกรรัมฝ่าผนังวัดสุวรรณศรี

เนื้อหาเรื่องราวในประติมากรรมไทย แสดงออกจากความครัวเรือนและชีวิตจริงของคนไทยที่มีเอกลักษณ์ที่อุดมไปด้วยพุทธปัญญาและคุณค่าศิลปะสูง ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าและพระธรรมตามอุดมคติอันมีความหมายทุกส่วนจะมีความแตกต่างไปบ้างตามสกุลช่าง และช่วงสมัยในรัตนโกสินทร์ แต่โดยรวมมีคติในการแสดงออกเนื้อหา เรื่องราวและปรัชญาเหมือนกัน ปรากฏทุกวัดในภาคใต้

เนื้อหาเรื่องราวในสถาบัตยกรรมไทย จะแสดงออกในเนื้อหาที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ วิหาร สุสาน เจดีย์ ปรางค์ ภูเขา หอไตร เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับเนื้อหาพระพุทธประวัติชาดก และปริคนาธรรม แสดงออกเนื้อหาเชิงสัญลักษณ์และสถาบัตยกรรมไทยที่เกี่ยวเนื่องกับกษัตริย์ ดังเช่น ที่ประทับบนเขายอดดงกวน วัดเจดีย์หลวงจังหวัดสงขลา เป็นอาคารที่สร้างขึ้นตามพระราชประเพณีของรัชกาลที่ ๕ ซึ่งใช้สำหรับประทับของพระมหากษัตริย์ และพระราชนครี

เอกสารอ้างอิง

ชลุด นิมสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔.

พระพานิช ภูมิปัญญาเชื้อ. ไตรภูมิพระร่วง, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, ม.ป.บ.

วรรณภูมิ ณ สงขลา. จัตุกรรัมไทยประเพณี ชุดที่ ๐๐๑ เล่มที่ ๒ วรรณกรรม, กรุงเทพฯ: ออมรินทร์, ๒๕๓๔.

วิญญูลย์ ลี้สุวรรณ. หัตถศิลป์ไทย, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิรามิด, ๒๕๔๗.

สถาบันหัตถศิลป์ศึกษา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๔, กรุงเทพฯ: ออมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

สมชาติ มนีโชติ. จัตุกรรัมไทย, กรุงเทพฯ: โอดีียนสโตร์, ๒๕๒๙.

สันติ เล็กสุขุม. ข้อมูลกับมุ่มมอง: ศิลปะรัตนโกสินทร์, กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, ๒๕๔๘.

สันติ เล็กสุขุม. จัตุกรรัมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยนการแสดงออกกีเปลี่ยนตาม, กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, ๒๕๔๘.

สุกชิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. กะเทาะสนิมกริชแลวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

อภัย นาคคง. ศิลปะไทย, กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเพชรบุรี, ๒๕๔๓.